

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
www.mcu.ac.th

โครงการสัมมนาวิชาการและศึกษาดูงาน
"นวัตกรรมจัดการและบริหารการศึกษาสมัยใหม่"
วันที่ 11-14 ธันวาคม 2560 ณ ประเทศญี่ปุ่น

หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา
ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

สารบัญ

● หนังสือตอบรับการศึกษาดูงาน	3
● กำหนดการ	5
● โครงการ	8
● ประเด็นในการศึกษาดูงานของนิสิต	10
● รายชื่อผู้ร่วมโครงการ	11
● การเดินทาง (巴士 1-2)	14
● ห้องพัก	16
● ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น	19
● บันทึกการเดินทาง	57

คู่มือโครงการสัมมนาวิชาการและศึกษาดูงานต่างประเทศ

หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย www.edmcu.ac.th

ผู้เรียบเรียง : ดร.เกษม แสงนนท์, บรรณาธิการ : รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู
ดาวน์โหลดคู่มือที่ www.slideplayer.mcu.ac.th

TOYO UNIVERSITY

International Affairs Section
International Affairs Office
Hakusan Campus
5-28-20, Hakusan, Bunkyo-ku,
Tokyo 112-8606 Japan
Phone. +81-3945-7687

November 6, 2017

Assoc. Prof. Dr. Somsak Boonpoo
Vice Dean, Faculty of Education:
Director of Doctoral Program
in Buddhist Educational Administration
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Ayuthaya Province, Thailand

Dear Assoc. Prof. Dr. Somsak Boonpoo,

Thank you very much for our letter of October 10, 2017, regarding the proposed visit to our campus.

Toyo University is happy to welcome your delegation on December 13, 2017, between 10:00 and 11:00 a.m., as requested. Prof. Shogo Watanabe will be in touch with you regarding the details.

I wish that your visit be an excellent opportunity for developing partnership between our two institutions.

Yours sincerely,

A handwritten signature in blue ink that reads "Kazuo Takahashi".

Kazuo Takahashi
Vice President for International Affairs;
Director, Center for Global Education and Exchange

Ref.No 6103.3/347

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
79 Group 1 Lamsai, Wangnoi,
Ayudhya 13170, THAILAND
Tel. (662) 0-3524-8000-5
Fax (662) 0-3524-8034
URL : www.mcu.ac.th

October 10th, 2017

Attention: Director of International Affairs Division

Subject: Requesting for seminar at Toyo University on December 13th, 2017

Dear Sir,

The Faculty of Education, Mahachulalongkorn Rajavidyalaya University (Buddhist University of Thailand) – MCU, are very pleased to invite you to give a short-lecture in one hour approximately. Topic is “Japanese Educational Administration Seminar at University level”. Our participants are Students from Ph.D. Program in Buddhist Educational Administration, Class#6, faculty members and staff approx. 60 persons (20 Buddhist monks and 40 lay people). We plan visiting Toyo University on December 13th, 2017 from 10:00 AM until 11:00 AM. We also need your suggestion about visiting main library, classroom, teaching activity and so forth.

The purposes of Toyo University visit are to take an opportunity to exchange an experience on Educational system in term of administration, teaching, research, services and so on with your staff members of Toyo University, to update our students about Japanese educational system, and also to strengthen academic relationship between both institutions. After meeting you and your staff are cordially invited to join us for lunch outside the university.

I, the undersigned, on behalf of the MCU are humbly soliciting your kind permission and acceptance of the above proposed visit according to the above mentioned date and time. Hope we will be granted as you have done previously for which we appreciated.

For further information about this short-seminar at Toyo University, please do not hesitate to contact me at this e-mail: boonpoo999@hotmail.com or mobile: 66-81-838-2416.

Thanking you for your kind consideration and acceptance and looking forward to your urgent and kindly reply.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Somsak Boonpoo'.

(Assoc. Prof. Dr. Somsak Boonpoo)
Vice-Dean of Faculty of Education, MCU

The Director Office

Tel: 0 3524 8000 Ex.8284

Fax: 0 3524 8000 Ex. 8905

E-mail: boonpoo999@hotmail.com

กำหนดการ

โครงการสัมมนาวิชาการและศึกษาดูงานต่างประเทศ
หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วันที่ 11 - 14 ธันวาคม 2560 ณ ประเทศญี่ปุ่น

วันแรก (จันทร์ ที่ 11 ธันวาคม 2560) □ กรุงเทพฯ - โตเกียว

- 16.00 น. พร้อมกันที่สนามบินสุวรรณภูมิ ชั้น 4 ประตู 6 เคาน์เตอร์ M
(กระเป๋ารถโหลดท่านละไม่เกิน 30 กก. /ห้ามโหลด power bank)
- 19.10 น. ออกเดินทางโดยการบินคาเธ่ย์ แปซิฟิค เที่ยวบินที่ CX702
- 22.50 น. ถึงสนามบิน Chek Lap Kok ฮองกง เพื่อรอเปลี่ยนเครื่อง

วันที่สอง (อังคารที่ 12 ธันวาคม 2560) : นาริตะ - โตเกียว

- 01.05 น. ออกเดินทางจาก Chek Lap Kok สู่ประเทศญี่ปุ่น
- 06.15 น. ถึงสนามบินนาริตะ ประเทศญี่ปุ่น (เวลาท้องถิ่นเร็วกว่าไทย 2 ชม.)
 - ทักตักศึกษาเกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ที่เมืองคามาคุระ
 - สักการะหลวงพ่อโต “ไดบุทสึ” สูง 11 เมตร หนักกว่า 93 ตัน
 - สวดมนต์ เจริญจิตภาวนา และแผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์ร่วมกัน
- 11.30 น. ฉันทเพล/รับประทานอาหารกลางวัน ด้วยอาหารเช็ดแบบญี่ปุ่น
 - เรียนรู้วัฒนธรรมด้านอาหารของญี่ปุ่นซึ่งนิยมไปทั่วโลก
- 13.00 น. เดินทางไปเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และความเคารพต่อธรรมชาติ อันเป็นสัญลักษณ์ของชาติญี่ปุ่นที่ ภูเขาไฟฟูจิ ที่เชื่อกันว่าภูเขาไฟฟูจิเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่สถิตของเทพ และหุบเขาโอวาคูดานิ หรือหุบเขานรก ที่เกิดขึ้นจากการปะทุขึ้นมาของภูเขาไฟฮาโกเน่เมื่อหลายพันปีก่อน

- 17.00 น. รับประทานอาหารค่ำ
18.00 น. เข้าที่พัก

วันที่สาม (พุธที่ 13 ธันวาคม 2560) ศึกษาดูงานบริหารการศึกษาสมัยใหม่

- 07.00 น. ฉันทเช้า/รับประทานอาหารเช้า ณ โรงแรมที่พัก
- สวตมนต์ เจริญจิตภาวนา แผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์ ร่วมกันบนรถ
- 08.30 น. เดินทางไปศึกษาดูงาน “นวัตกรรมกรรมการจัดการและบริหารศึกษาสมัยใหม่” ณ มหาวิทยาลัยโตโย นครโตเกียว
- 11.30 น. ฉันทเพล / รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 น. ทักษะศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรม เทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรมที่
- หอคอยโตเกียว สกายทรี ซึ่งเป็นหอคอยใหม่ที่สูงที่สุดในโลก
- วัดอาซากุสะ ที่เหล่าโชกุนและชาบูไรให้ความเลื่อมใสศรัทธา
นมัสการเจ้าแม่กวนอิมทองคำ และโคมไฟสีแดงที่ได้ชื่อว่าเป็น
“โคมไฟที่ใหญ่ที่สุดในโลก”
- 17.00 น. รับประทานอาหารค่ำ
18.00 น. เข้าที่พัก

วันที่สี่ (พฤหัสบดี ที่ 14 ธันวาคม 2560) โตเกียว -กรุงเทพฯ

- 07.00 น. ฉันทเช้า/รับประทานอาหารเช้า ณ โรงแรมที่พัก
- สวตมนต์ เจริญจิตภาวนา แผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์ ร่วมกันบนรถ

--- กลุ่มที่ 1---

- 08.00 น. เดินทางจากโรงแรม ไปสนามบินนาริตะ พร้อมกัน
- 09.00 น. ออกจากนาริตะ ไปเปลี่ยนเครื่องที่สนามบิน Chek Lap Kok
- 13.25 น. ถึงสนามบิน Chek Lap Kok ฮองกง
- 14.20 น. ออกจากสนามบิน Chek Lap Kok โดยเที่ยวบิน CX751
- 16.30 น. ถึงสนามบินสุวรรณภูมิ ประเทศไทย โดยสวัสดิภาพ

--- กลุ่มที่ 2---

- 08.00 น. เดินทางจากโรงแรม ไปสนามบินนาริตะ พร้อมกัน
- 10.35 น. ออกจากนาริตะ ไปเปลี่ยนเครื่องที่สนามบิน Chek Lap Kok
- 15.00 น. ถึงสนามบิน Chek Lap Kok ฮองกง
- 20.00 น. ออกจากสนามบิน Chek Lap Kok โดยเที่ยวบิน CX701
- 22.05 น. ถึงสนามบินสุวรรณภูมิ ประเทศไทย โดยสวัสดิภาพ

การแต่งกาย : ชุดสุภาพ วันที่สาม เสื้อขาวหลักระต่ายตัวสวยๆ วันอื่นๆ แต่งกายสุภาพ

โครงการสัมมนาวิชาการและศึกษาดูงานต่างประเทศ
หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วันที่ 11 - 14 ธันวาคม 2560 ณ ประเทศญี่ปุ่น

1. ชื่อโครงการ : โครงการสัมมนาวิชาการและศึกษาดูงานต่างประเทศ
หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์
2. ลักษณะโครงการ : โครงการใหม่
3. ชื่อแผนงาน : จัดการศึกษา
4. หน่วยงานรับผิดชอบ : หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา
5. สถานที่ตั้งโครงการ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ออยุธยา
6. หลักการและเหตุผล :

สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ภาควิชาบริหารการศึกษา ดำเนินการเปิดสอนหลักสูตรระดับบัณฑิต ตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 เป็นต้นมา ซึ่งได้จัดการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาบูรณาการกับวิชาการด้านการศึกษา สำหรับพระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์

การจัดการศึกษาของหลักสูตรได้จัดทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ พร้อมทั้งศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้แก่บัณฑิต ทางหลักสูตรจึงได้กำหนดให้นิสิตได้ไปสัมมนาและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษา ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้มากยิ่งขึ้น

7. วัตถุประสงค์

7.1 เพื่อเสริมสร้างวิสัยทัศน์ ความรู้ และประสบการณ์ตรงแก่นิสิตหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ในภาควิชาบริหารการศึกษา

7.2 เพื่อสัมมนาวิชาการและศึกษาดูงานการจัดการและบริหารการศึกษสมัยใหม่ของมหาวิทยาลัย หรือการศึกษาคณะสงฆ์ในญี่ปุ่น

7.3 เพื่อสร้างความรักสามัคคีให้นิสิตหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาภาควิชาบริหารการศึกษา

8. ระยะเวลาดำเนินการ

ระหว่างวันที่ 11 – 14 ธันวาคม 2560

9. ขั้นตอนการดำเนินงาน

9.1 เสนอขออนุมัติโครงการจากมหาวิทยาลัย

9.2 เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

9.3 ประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน

9.4 ดำเนินโครงการ

9.5 ประเมินผล/สรุปโครงการ และรายงานต่อมหาวิทยาลัย

10. เป้าหมายการดำเนินงาน

10.1 ด้านปริมาณ : คณาจารย์ และนิสิตหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ร่วมงาน จำนวน ๗๐ รูป/คน

10.2 ด้านคุณภาพ : คณาจารย์และนิสิตได้ความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา และพหุพหุบูรณาการกับการศึกษาในต่างประเทศ

11. งบประมาณ

งบประมาณจากมหาวิทยาลัย และงบประมาณของหลักสูตร

12. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

12.1 นิสิตได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมในสาขาวิชาที่กำลังศึกษาเล่าเรียน

12.2 นิสิตมีส่วนร่วมและประสบการณ์สัมมนาและศึกษาดูงานด้านการบริหารการศึกษา

12.3 นิสิตมีความรักสามัคคีและผูกพันกับสถาบันและเพื่อนร่วมรุ่นกันมากยิ่งขึ้น

ประเด็นในการศึกษาดูงานของนิสิต

1. การศึกษา
2. สังคม การเมือง เศรษฐกิจ
3. เทคโนโลยี
4. ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี
5. พระพุทธศาสนา

กิจกรรม

1. เก็บข้อมูล ภาพ วิดีโอ
2. สรุปเอกสาร และนำเสนอรายงาน
3. รายงานกลุ่ม โดยจัดทำเป็นรูปเล่ม กลุ่มละ 1 เล่ม พร้อมซีดี
4. ตอบแบบประเมิน

รายชื่อผู้ร่วมโครงการ

No.	Name (THAI)	Name - Surname	Position
1	รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู	Dr. Somsak Boonpoo	Director
2	รศ.ดร.สิน งามประโคน	Dr. Sin Ngamprakhon	Lecturer
3	พระครูโสภาสนนทกิตติ, ดร.	Dr.Phrakhrupatnontakitti	Lecturer
4	พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.	Dr.Phrakhrukittiyawisi	Lecturer
5	พระมหาสมบัติ ธนปญโญ, ดร.	Dr.Phamaha Sombat Chalong	Lecturer
6	พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ดร.	Dr.Phrakhruwirunsutakhun	Lecturer
7	พระมหาญาณวัฒน์ บุตตาวงษ์,ดร.	Dr.Phamaha Yannawat Buddawong	Lecturer
8	ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์	Dr. Booncherd Chumnisart	Lecturer
9	พระครูสารกิจไพศาล	Phrakhrusarakitpaisan	Student
10	พระครูสุตรัตโนภาส	Phrakhrusutarattanopas	Student
11	พระครูประโชติกิจจาภรณ์	Phrakhruprachotkichchaporn	Student
12	พระครูโสภณสาโรภาส	Phrakhrusophonsarophat	Student
13	พระครูวินัยธรสำราญ ดวงเจริญ	Phrakhruwinaithorn Samran	Student
14	พระสังเวียน อ้นชูฤทธิ์	Phra Sangwian Anchurit	Student
15	พระมหาญาณพล รัตนบุรี	Phra Yanapon Rattanaburi	Student
16	พระมหาวิจัก ชนะพจน์	Phramaha Wichak Chanaphot	Student
17	พระมหาทิตติศักดิ์ หนูสุรา	Phramaha Kittisak Noosura	Student
18	พระมหาวิฑูร แสงอินทร์	Phramaha Witoon Sangin	Student
19	พระมหาอุทัย ภูบึงดาว	Phramaha Uthai Poobangdao	Student

No.	Name (THAI)	Name - Surname	Position
20	พระปลัดบุญเจ็ด สุนทรสุข	Phrapalad Boonjerd Soontornsuk	Student
21	พระมหาสายัญ ชาญชาติ	Phramaha Sayan Chanchat	Student
22	พระเทิดศักดิ์ ศรีวิรัตน์	Phra Therdsak Sriwirat	Student
23	พระวัชร กสิวัฒน์	Phra Watchara Kasiwat	Student
24	พระสุริยา แสงอินตา	Phra Suriya Sanginta	Student
25	พระสุวรรณ เลิศสมาจาร	Phra Suwan Loetsamajan	Student
26	พระอาโช มาเยอะ	Phra Arso Mayoe	Student
27	พระนริศ แซ่น้ำ	Phra Narit Saena	Student
28	พระสุวรรณภูมิ อินทร์รัมย์	Phra Suwannaphum Inram	Student
29	พระประสิทธิ์เม นุแรมรัมย์	Phra Prasittima Nuramran	Student
30	พระธีรพัฒน์ มีมุข	Phra Teerapat Meemuk	Student
31	พระสมชาย ดำเนิน	Phra Somchai Damnoen	Student
32	นายยุทธนา ขวัญเมือง	Mr.Yuttana Khwanmuang	Student
33	นางดาราวรรณ ศรีกาจนา	Mrs. Daravan Sriganjana	Student
34	นายมงคล สามารถ	Mr. Mongkol Samart	Student
35	นายชนซ์ ชูศรี	Mr. Tanut Choosri	Student
36	นายบุญมา แพ่งศรีสาร	Mr. Boonma Phaengsrisara	Student
37	นายยงยุทธ ดุสาย	Mr. Yongyuth Dusai	Student
38	พ.อ.สัญญา พงษ์ศรีดา	Mr. Sanya Phongsrida	Student
39	นางณัฐกานต์ กล่อมกุล	Mrs. Nutthakan Klomkul	Student
40	นางสาวณัฐญา พลเสน	Miss Nattaya Polasane	Student

No.	Name (THAI)	Name - Surname	Position
41	นางสาวทัศนีย์ นิลผึ้ง	Miss Tassanee Nilpueng	Student
42	นางลักขณา ไชยฤทธิ์	Mrs. Lakkhana Chaiyarit	Student
43	นางสาวสุกานดา ปานเพชร	Miss Sukanda Panpetch	Student
44	นางสาวอัญชิสา ชูศรี	Miss Anshisa Choosri	Student
45	นางสาวประนอม กรีอารีย์	Miss Pranom Kreearee	Student
46	นางมนวิภา ดวงดูลั่น	Mrs. Monvipa Doungdoosan	Student
47	นางสาวปิยานี ศรีประเสริฐ	Miss Piyanee Sriprasertsilp	Student
48	นางสาวธัญนันท์ อบถม	Miss Thanyanun Obthom	Student
49	นางสมบัติ แผงศรีสาร	Mrs. Sombat Phaengsrisara	Participant
50	นางสาวรัชดาภรณ์ แผงศรีสาร	Miss Rajdapphorn Phaengsrisara	Participant
51	นางสาวรจนา รวีฤทธิ์	Miss Rodjana Raveerit	Participant
52	น.ส.พิชญ์ชญาณี โชตินิธิวรกานต์	Miss Pitchayanee Chotinithiworakran	Participant
53	นางสาวอรุณรัตน์ วิไลรัตน์กุล	Miss Arunrat Wilairattanakun	Participant
54	นายฤทธิ มีมุข	Mr. Rittee Meemuk	Participant
55	นายณพพล กุลทา	Mr. Noppon Kuntha	Participant
56	นายกฤษฎา ฤทธิกิจณรงค์	Mr. Krisada Rittikitnarong	Participant
57	นางรุ่งนภา บุญปุ	Mrs. Rungnapa Boonpoo	Participant

การเดินทาง

รถบัส คันที่ 1

1. รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู	16. นายฤทธิ์ มีมุข
2. รศ.ดร.สิน งามประโคน	17. นายณพพล กุลทา
3. ศ.ดร.อุทิศ ศิริวรรณ	18. นายกฤษฎา ฤทธิกิจณรงค์
4. พระครูโอภาสพนนทกิตติ์,ดร.	19. นางรุ่งนภา บุญปู
5. พระมหาสมบัติ ธนปัญญา, ดร.	20. น.ส.รจนา รวีฤทธิ์
6. พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ดร.	21. นางสมบัติ แผงศรีสาร
7. พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.	22. น.ส.รัชดาภรณ์ แผงศรีสาร
8. พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ดร.	23. ดร.โชติกา รามบุตร
9. ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์	24. ดร.ณัฐชดา ฐิติกลยา
10. พระครูโสภณสาโรภาส	25. คุณวิภาภรณ์ รัตนปรากฏ
11. พระสมชาย ดำเนิน	26. คุณกุลลาภ รัตนปรากฏ
12. พระประสิทธิ์เม นุแรมรัมย์	27. คุณศันสนีย์ ัญสุขไพศาล
13. พระธีรพัฒน์ มีมุข	28. คุณชาติชาย โพธิ์ปัดชา
14. น.ส.พิชญ์ชญาณี โชตินิธิวรกานต์	29. คุณเสาวลักษณ์ วงศ์วานิช
15. น.ส.อรุณรัตน์ วิไลรัตนกุล	

รบบัส คันที่ 2

1. พระครูสารกิจไพศาล	19. พระนริศ แซ่น้ำ
2. พระครูสุตรัตโนภาส	20. นายยุทธนา ขวัญเมือง
3. พระครูประโชติกิจจาภรณ์	21. นางดาราวรรณ ศรีกาญจนา
4. พระครูวินัยธรสำราญ ดวงเจริญ	22. พันเอก สัญญา พงษ์ศรีดา
5. พระมหาสายัญ ชาญชาติ	23. นางสาวณัฐญา พลเสน
6. พระสุวรรณภูมิ อินทร์รัมย์	24. นางสาวทัศนีย์ นิลผึ้ง
7. พระสังเวียน อันชูฤทธิ์	25. นางลักขณา ไชยฤทธิ์
8. พระมหาญาณพล รัตนบุรี	26. นางมนวิภา ดวงคู่สัน
9. พระมหาวิจัก ชนะพจน์	27. นางสาวปิยาณี ศรีประเสริฐ
10. พระมหาภิตติศักดิ์ หนูสุรา	28. นายมงคล สามารถ
11. พระมหาวิฑูร แสงอินทร์	29. นายธวัช ชูศรี
12. พระมหาอุทัย ภูบังดาว	30. นายบุญมา แฝงศรีสาร
13. พระปลัดบุญเจิด สุนทรสุข	31. นายยงยุทธ ดุสสาย
14. พระเทิดศักดิ์ ศรีวิรัตน์	32. นางณัฐกานต์ กล่อมกุล
15. พระวัชรระ กลิวัฒน์	33. นางสาวสุกานดา ปานเพชร
16. พระสุริยา แสงอินตา	34. นางสาวอัญชิสา ชูศรี
17. พระสุวรรณ เลิศสมาจาร	35. นางสาวประนอม กรีอารีย์
18. พระอาโไซ มาเยอะ	36. นางสาวธัญนันท์ อบถม

ห้องพัก

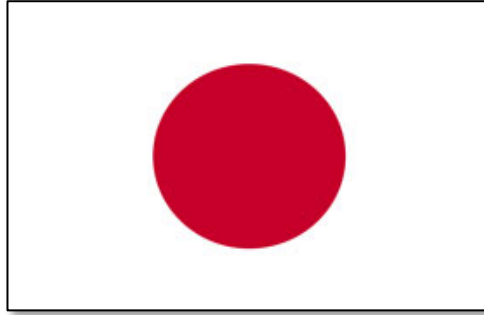
ห้องพักที่	ชื่อภาษาไทย
1	พระสังเวียน อันชุธาทิ
	พระสุวรรณ เลิศสมาจาร
2	พระสุริยา แสงอินตา
	พระอาโช มาเยอะ
3	พระปลัดบุญเจ็ด สุนทรสุข
	พระเทิดศักดิ์ ศรีวิรัตน์
4	พระครูวินัยธรสำราญ ดวงเจริญ
	พระครูสุตธัตโนภาส สว่างบุก
5	พระครูสารกิจไพศาล ธรรมจินดา
	พระวัชรกะ กสิวัฒน์
6	พระมหาญาณพล รัตนบุรี
	พระนริศ แซ่น้ำ
7	พระมหาวีฑูร แสงอินทร์
	พระมหากิตติศักดิ์ หนูสุรา
8	พระมหาอุทัย ภูบังดาว
	นายยุทธนา ขวัญเมือง
9	นางดารารวรรณ ศรีกาญจนา
	นางสาวปิยาณี ศรีประเสริฐ
10	นายบุญมา แผงศรีสาร
	พ.อ. สัญญา พงษ์ศรีดา
11	นางสาวณัฐญา พลแสน
	นางลักขณา ไชยฤทธิ์
12	นางสาวประนอม กรีอารีย์
	นางสาวสุกานดา ปานเพชร
13	นางสมบัติ แผงศรีสาร
	นางสาวรัชดาภรณ์ แผงศรีสาร

ห้องพักที่	ชื่อภาษาไทย
14	พระครูประโชติกิจจาภรณ์ ชูช่วย
	พระมหาสายัญญ์ ชาญชาติ
15	พระสุวรรณภูมิ อินทร์รัมย์
	นายมงคล สามารถ
16	นายยงยุทธ ดุสสาย
	นายธนะช ชูศรี
17	นางสาวทัศนีย์ นิลผึ้ง
	นางมนวิภา ดวงดู่สัน
18	นางณัฐกานต์ กล่อมกุล
	นางสาวอัญชิสา ชูศรี
19	นางสาวธัญนันท์ อบถม
	นางสาวรจนา รวิฤทธิ์
20	รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปุ
	นางรุ่งนภา บุญปุ
21	พระธีรพัฒน์ มีมุข
	นายฤทธิ มีมุข
22	นายณพล กุลทา
	นายกฤษฎา ฤทธิกิจณรงค์
23	พระสมชาย ดำเนิน
	พระประสิทธิ์เม นุแรมรัมย์
24	นางสาวพิชญ์ชญาณี โชตินิธิวรกานต์
	นางสาวอรุณรัตน์ วิไลรัตนกุล
25	พระมหาสมบัติ ฉลอง, ดร.
	พระครูโอภาสสนนทกิตติ์, ดร.
26	พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.
	พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ดร.
27	พระมหาญาณวัฒน์ บุตดาวงษ์, ดร.
	พระครูโสภณสาโรภาส

ห้องพักที่	ชื่อภาษาไทย
28	รศ.ดร.สิน งามประโคน
	ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์
29	พระมหาวีจักก ชนะพจน์
30	
31	
32	

Pro-Vision | Professional | Public relation

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น

- ข้อมูลทั่วไป

ญี่ปุ่น-นินง หมายถึง ถิ่นกำเนิดของดวงอาทิตย์ เป็นประเทศหมู่เกาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก ทางตะวันตกติดกับคาบสมุทรเกาหลี และสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีทะเลญี่ปุ่นกั้น ส่วนทางทิศเหนือ ติดกับประเทศรัสเซีย มีทะเลโอฮอตสค์ เป็นเส้นแบ่งแดน ด้วยญี่ปุ่นมีเนื้อที่กว่า 377,873 ตารางกิโลเมตร ญี่ปุ่นจึงเป็นประเทศที่ใหญ่เป็นขนาดอันดับที่ 62 ของโลก และประกอบไปด้วยเกาะน้อยใหญ่กว่า 3,000 เกาะ เกาะที่ใหญ่ที่สุดก็คือเกาะฮอนชู ฮอกไกโด คีวชู และ ชิโกกุ ตามลำดับ เกาะของญี่ปุ่นส่วนมากจะเป็นหมู่เกาะภูเขา ซึ่งในนั้นมีจำนวนหนึ่งเป็นภูเขาไฟ เช่น ภูเขาไฟฟูจิ ภูเขาที่สูงที่สุดในประเทศ เป็นต้น

ประชากรของญี่ปุ่น มีมากเป็นอันดับที่ 10 ของโลก คือมากกว่า 128 ล้านคน ก่อนหน้าที่ญี่ปุ่นจะมีความสัมพันธ์กับจีน ก็ได้เรียกตัวเองว่า ยะมะโตะ ส่วนวา เป็นชื่อที่ชาวจีนยุคแรกใช้เรียกญี่ปุ่นในช่วงยุคสามก๊ก ประเทศญี่ปุ่นมีเมืองหลวงคือ โตเกียว ทั้งประเทศประกอบด้วยเกาะจำนวนมาก โดยมีเกาะใหญ่ ๆ จากทางเหนือไปทางใต้คือ ฮอกไกโด ฮอนชู (เป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุด) ชิโกกุ และ คิวชู ด้วยการที่ประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นกลุ่มเกาะจึงทำให้ภูมิประเทศติดกับทะเล ไม่ติดกับประเทศใดเลย พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศญี่ปุ่นเป็นภูเขา ซึ่งเป็นพื้นที่กว่า 70 เปอร์เซ็นต์ ของประเทศ และไม่สามารถอาศัยหรือทำการเพาะปลูกได้นอกจากนั้นญี่ปุ่นยังต้องเผชิญกับปัญหาแผ่นดินไหวมากกว่าทุกๆ ประเทศในโลกที่ทำให้ญี่ปุ่นประสบกับภาวะแผ่นดินไหวเช่นนี้เพราะ ประเทศญี่ปุ่นมีสภาพภูมิศาสตร์ตั้งอยู่บนวงแหวนแห่งไฟแปซิฟิกซึ่งมีรอยเลื่อนต่างๆ มากมายประเทศญี่ปุ่นสามารถแบ่งเขตของภูมิอากาศได้ 6 เขต คือ

ฮอกไกโด: เหนือสุดของประเทศ มีสภาพอากาศที่หนาวเย็นตลอดทั้งปี

ทะเลญี่ปุ่น: ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลทางฝั่งตะวันตกของญี่ปุ่น ในช่วงฤดูหนาวมีหิมะตกมาก และในช่วงฤดูร้อนอากาศจะเย็นกว่าฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก

ที่สูงตอนกลาง: อุณหภูมิระหว่างฤดูและกลางวันกลางคืนมีความแตกต่างกันมาก

ทะเลเซโตะ: มีอากาศชื้นตลอดทั้งปี

ชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก: ตั้งอยู่ชายฝั่งมหาสมุทรทางตะวันออกของประเทศ ในฤดูหนาวมีอากาศที่หนาวเย็นแต่ไม่ค่อยมีหิมะตก ในฤดูร้อนมีอากาศร้อนและชื้น

หมู่เกาะตะวันตกเฉียงใต้: หมู่เกาะริวกิวมีอุณหภูมิทั้งเขตร้อน คืออุ่นในฤดูหนาวและร้อนในฤดูร้อน มีฝนตกมากและ

มีได้ผ่านเข้ามาในช่วงเปลี่ยนฤดูฤดูฝนหลักเริ่มต้นขึ้นในต้นเดือนพฤษภาคมที่โอเอกินะวะ และจึงค่อยๆไต่ขึ้นไปจนถึงฮอกไกโดในปลายเดือนกรกฎาคม บนเกาะฮอนชูฤดูฝนจะเริ่มในกลางเดือนของเดือนมิถุนายน มีระยะเวลาประมาณเดือนครึ่ง ส่วนอีกช่วงที่มีฝนตกคือช่วงเปลี่ยนฤดูระหว่างฤดูใบไม้ผลิเป็นฤดูร้อน และฤดูร้อนเป็นฤดูใบไม้ร่วง

● ประวัติศาสตร์

● ยุคเริ่มอารยธรรมญี่ปุ่น

ชนเผ่าคังเคิม จูมง

ยุค โคะ สุง ตั้ง แต่ คริสต์ศตวรรษที่ 4 ถึง 7 เป็นยุคที่ญี่ปุ่นเริ่มมีการปกครองแบบราชาวงศ์ซึ่ง ศูนย์กลางการปกครองนั้น อยู่บริเวณเขตคันไซ ของ ประเทศ เมื่อพระพุทธ ศาสนาได้เผยแพร่จาก

คาบสมุทรเกาหลี มาสู่หมู่ เกาะ ญี่ปุ่น ในช่วงคริสต์

ศตวรรษที่ 5 ชนชั้นระดับปกครองของญี่ปุ่นใน ขณะนั้นก็ได้สนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะเจ้าชายโซโตะกุ พระองค์ได้สนับสนุนพระพุทธศาสนาอย่างมาก ถึงกับ สร้างวัดหลายแห่งในประเทศญี่ปุ่น เช่น วัดชิเทนโนจิ ปัจจุบันตั้งอยู่ใน โอซาก้า วัดตามแบบพุทธศาสนาแห่งแรก วัดโฮริวจิ (ปัจจุบัน อยู่ในจังหวัดนารา) เป็นต้น

นอกจากนั้นเพื่อให้ประเทศอยู่ด้วยความสงบ พระองค์ได้ทรงประกาศใช้กฎหมาย 17 มาตราซึ่ง เป็นกฎหมายญี่ปุ่นฉบับแรก อีกด้วย ยุคนารา ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 8 เป็นยุคแรกที่มีการก่อตั้งเป็นอาณาจักรที่แข็งแกร่งของประเทศญี่ปุ่น มีระบบการปกครองอย่างมีระบบให้เห็นได้อย่างชัดเจน โดยการนำระบอบการปกครองมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ศูนย์กลางการปกครองในขณะนั้นก็คือ เฮโจเกียว

บันทึกทางโบราณครั้งแรกที่ปรากฏชื่อเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น คือหนังสือจिनราชวงศ์ฮั่นเมื่อปี พ.ศ.600 (ค.ศ.57) ซึ่งชาวญี่ปุ่นถูกเรียกว่าพวก วา และประกอบไปด้วยชนเผ่ากว่า 1,000 เผ่า ตามบันทึกของจีนในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 3 อาณาจักรที่ทรงอำนาจมากที่สุดในญี่ปุ่นคืออาณาจักรที่มีชื่อว่า ยะมะโตะโคกุ ซึ่งปกครองด้วยราชินี อิมิโกะ ซึ่งกษัตริย์พระองค์นี้ได้เคยส่งคณะทูตไปยังประเทศจีนผ่านทางเกาหลีด้วยคาดกันว่าประเทศญี่ปุ่นเริ่มใช้ชื่อประเทศว่า "นิฮง" (Nihon) ครั้งแรก ในช่วงครึ่งหลังคริสต์ศตวรรษที่ 7 โดยพบหลักฐานในหนังสือของศาสนทูตในปี พ.ศ.1244 (ค.ศ. 701) ความหมายของคำว่า นิฮง มาจากการถือว่าเป็นต้นกำเนิดของพระอาทิตย์เมื่อ มองจากแผ่นดินใหญ่ของจีน และโดยการทูตแล้วในสมัยนั้นถือว่าญี่ปุ่นมีฐานะเท่าเทียมกับแผ่นดินใหญ่

无 免 ん	和 わ 為 る み	良 ら 利 り 留 る る	也 や 由 ゆ 由 ゆ	末 ま 美 み 武 む 女 め 毛 も	波 は 比 ひ 不 ふ 部 へ 保 ほ	奈 な 仁 に 奴 ぬ 称 ね 乃 の	太 た 知 ち 川 かわ 天 て 止 と	左 さ 之 し 寸 す 世 せ 曾 そ	加 か 幾 き 久 く 計 け 己 こ	安 あ 以 い 宇 う 衣 え 於 お
-------------	-----------------------	---------------------------------	----------------------------	--	--	--	---	--	--	--

ตัวอักษร อีรานานะ

● ยุคเริ่มอารยธรรมญี่ปุ่น

ยุคโคะฮุง ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 4 ถึง 7 เป็นยุคที่ญี่ปุ่นเริ่มมีการปกครองแบบราชวงศ์ซึ่งศูนย์กลางการปกครองนั้นอยู่บริเวณเขตคันไซของประเทศ เมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแพร่จากคาบสมุทรเกาหลีมาสู่หมู่เกาะญี่ปุ่น ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 5 ชนชั้นระดับปกครองของญี่ปุ่นในขณะนั้นก็ได้สนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะ **เจ้าชายโซโตะกุ** พระองค์ได้สนับสนุนพระพุทธศาสนาอย่างมาก ถึงกับสร้างวัดหลายแห่งในประเทศญี่ปุ่น เช่น **วัดชิเทนโนจิ** (ปัจจุบันตั้งอยู่ในโอซาก้า วัดตามแบบพุทธศาสนาแห่งแรก **วัดโฮริวจิ** (ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดนารา) เป็นต้น นอกจากนั้นเพื่อให้ประเทศอยู่ด้วยความสงบ พระองค์ได้ทรงประกาศใช้กฎหมาย 17 มาตรา ซึ่งเป็นกฎหมายญี่ปุ่นฉบับแรกอีกด้วย **ยุคนารา** ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 8 เป็นยุคแรกที่มีการก่อตัวเป็นอาณาจักรที่แข็งแรงของประเทศญี่ปุ่น มีระบบการปกครองอย่างมีระบบให้เห็นได้อย่างชัดเจนโดยการนำระบอบการปกครองมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ศูนย์กลางการปกครองในขณะนั้นก็คือเฮโจเกียว หรือบริเวณตัวเมืองนะระในปัจจุบัน หลังจากนั้นได้ย้ายมาที่ เมืองนะงะโอะกะ และ เฮอังเกียว ก่อนจะเปลี่ยนมาเป็นโตเกียว ตามลำดับ เมืองหลวงที่มีระยะเวลานานที่สุดก็คือ **เฮอังเกียว** ซึ่งได้เป็นเมืองหลวงของประเทศนานถึง 1,074 ปี ซึ่งเรียกยุคตั้งแต่สถาปนาเมืองหลวงเฮอังเกียวจนถึงการตั้ง บะกุซุหรือค่ายรัฐบาล ว่า ยุคเฮอังวัดคิงงะกุจิ ในเมืองเกียวโต อันอาจจะเป็นหนึ่งในสิ่งก่อสร้างที่โด่งดังที่สุดของญี่ปุ่น เป็นที่พำนักของโชกุนในยุคมุโระมะจิ ระหว่างปี พ.ศ.1337 (ค.ศ.794) จนถึง ปี พ.ศ.1728 ซึ่งเป็นยุคเฮอังนั้น ถือได้ว่าเป็นยุคทองของญี่ปุ่น

เนื่องจากเป็นยุคสมัยที่เริ่มมีการปรากฏของวัฒนธรรมญี่ปุ่น ซึ่งเกิดจากการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีน และของตนเอง สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดมากที่สุดคือการประดิษฐ์ตัว **อักษรฮิรางานะ** ซึ่ง ทำให้เกิดวรรณกรรมที่แต่งโดยตัวอักษรนี้เป็นจำนวนมาก เช่นในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 11 ได้มีการแต่งนวนิยายเรื่อง นิทานเก็นจิขึ้น ซึ่งเป็นนิยายที่บรรยายเกี่ยวกับการใช้ชีวิต การปกครองของ

ตระกูลฟูจิตระกูล นอกจากนั้นนวนิยายเรื่องนี้ยังเป็นนวนิยายที่เก่าแก่รองจากนวนิยายสาม อาณาจักรของเกาหลียังมีให้เห็นในโลกอยู่อีกด้วย

● ยุคศักดินา

ยุคศักดินาญี่ปุ่นเริ่มจากการมีอำนาจการปกครองเหนือชนชั้นปกครองเดิมในญี่ปุ่นซึ่งก็คือชนชั้นราชวงศ์ ซึ่งสิ้นสุดลงในปี พ.ศ.1728 (ค.ศ.1185) ตามมา

ด้วยการฟ่ายแพ้ของตระกูลไทระ ที่เสียให้แก่ มินะโมะโตะ โนะ โยะริโตะโมะ ซึ่งหลังจากนั้นเขาได้แต่งตั้งตนเองเป็น โชกุน และสร้าง บะกุฮู หรือ ค่ายทหารในเมืองคะมะกุระยุคนี้เราเรียกว่า

โชกุน

เป็น ยุคคะมะกุระ หลังจาก

การเสียชีวิตของโชกุนโยะริโตะโมะ ตระกูลโฮโจ ได้ก้าวขึ้นมาเป็นตระกูลโชกุนตระกูลใหม่หลังจากการรุกรานของมองโกลครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ.1824 (ค.ศ.1281) ในปี พ.ศ.1876 (ค.ศ.1333) คะมะกุระบะกุฮู ก็ได้สูญเสียอำนาจให้แก่ อะชิกะงะ ทะกะอุจิ ซึ่งเขาได้ย้ายบะกุฮูไปตั้งไว้ความสงบหลายร้อยปี ในช่วงปลายศตวรรษที่16ได้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นในประเทศญี่ปุ่น เพราะบรรดาขุนนางที่หัวเมืองต่างทำสงครามเพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่

แผ่นดินญี่ปุ่นจึงเข้าสู่ยุคสงครามกลางเมือง หรือที่รู้จักกันว่า ยุคเซ็งโงะกุ สงครามดำเนินอยู่หลายสิบปี จนเมื่อปี พ.ศ.2133 (ค.ศ.1590) โทโยโตมิ ฮิเดโยชิ ได้สามารถปราบปรามบ้านเมืองให้สงบลงได้ หลังจากได้รวบรวมบ้านเมืองเสร็จ โทโยโตมิ มีความคิดที่จะบุกคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งเขาได้ทำการบุกถึง 2 ครั้ง จน

เมื่อเขาเสียชีวิตลง โตกุภาวะ อิเอะยะสึ ได้จัดการรวบรวมประเทศใหม่ และตั้ง
รัฐบาลใหม่ที่ เมืองเอโดะ ซึ่งรู้จักกันในชื่อยุคว่า ยุคเอโดะ

● สมัย

สมบูรณาญาสิทธิราชย์

นับตั้งแต่รัชสมัย สมเด็จพระ
จักรพรรดิเมจิ จนถึงสิ้น
สงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่น
ซึ่งปกครองด้วยระบอบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์ ได้ใช้ชื่อ

ประเทศว่า "จักรวรรดิญี่ปุ่น" โดยมีจักรพรรดิเป็นประมุข ในยุคนี้นิญี่ปุ่นมี
ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีเหนือประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชียมาก และยังได้
ขยายอาณาเขตของประเทศออกไป
อย่างกว้างขวางโดย สามารถยึด

พระจักรพรรดิเมจิ

ครองดินแดนบางส่วนของประเทศจีน และดินแดนของจักรวรรดิเกาหลี
ทั้งหมด พร้อมทั้งล้มล้างราชวงศ์ของเกาหลีและจัดการปกครองโดยตรงอีก
ด้วย นอกจากนี้ยังทำสงครามกับรัสเซียเพื่อแย่งชิงดินแดนแมนจูเรียใน
คาบสมุทรเหลียวตุง จนได้รับชัยชนะทำให้ญี่ปุ่นกลายเป็นชาติมหาอำนาจทาง
ทหารที่สำคัญในซีกโลกตะวันออก ในยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้เสริมสร้าง
อำนาจทางการเมืองให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเข้าเป็นชาติสมาชิกของ
มหาอำนาจฝ่ายอักษะ ต่อมาจึงได้เปิดฉากสงครามในแถบเอเชียแปซิฟิก (ซึ่งรู้จัก
กันทั่วไปในชื่อ สงครามมหาเอเชียบูรพา) ในวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2484 โดย
การโจมตีฐานทัพเรือสหรัฐอเมริกาที่อ่าวเพิร์ลฮาร์เบอร์ และการยাত্রาทัพเข้า
มายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แบบสายฟ้าแลบ ตลอดสงครามครั้งนั้น ญี่ปุ่น

สามารถยึดครองประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ทั้งหมด แต่หลังจากที่ญี่ปุ่นพ่ายแพ้ให้แก่สหรัฐอเมริกาในการรบทางน้ำในมหาสมุทรแปซิฟิกตั้งแต่ พ.ศ.2485 ญี่ปุ่นก็ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ก็ยังไม่ยอมแพ้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตรโดยง่าย ฝ่ายสหรัฐอเมริกาจึงตัดสินใจใช้ทิ้งระเบิดปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมาและเมืองนางาซากิ ในวันที่ 6 และ 9 สิงหาคม พ.ศ.2488 ตามลำดับ ญี่ปุ่นจึงประกาศยอมแพ้อย่างไม่มีเงื่อนไขในวันที่ 15 สิงหาคม ปีเดียวกัน

● วัฒนธรรม และประชากร

วัฒนธรรมญี่ปุ่นมีวิวัฒนาการมายาวนานตั้งแต่วัฒนธรรมยุคโจมง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของประเทศ จนถึงวัฒนธรรมผสมผสานร่วมสมัยซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากเอเชีย ยุโรป และอเมริกาเหนือ ศิลปะดั้งเดิมของญี่ปุ่นมีทั้งงานฝีมือ เช่น อิเกะบะนะ (การจัดดอกไม้) โอะริงะมิ อุกิโยะ-เอะ ตึกตา เครื่องเคลือบ เครื่องปั้นดินเผา การแสดง เช่น คะบูกิ โน บุนะระกู ะระกูโงะ และประเพณีต่าง ๆ เช่น การละเล่น พิธีชงชา ศิลปการต่อสู้ สถาปัตยกรรม การจัดสวน ดาบ และอาหาร การผสมผสานระหว่างภาพพิมพ์กับศิลปะตะวันตก นำไปสู่การสร้างมังกะหรือหนังสือการ์ตูนของญี่ปุ่นที่เป็นที่นิยมทั้งในและนอกญี่ปุ่น แอนิเมชันที่ได้รับอิทธิพลมาจากมังกะเรียกว่า อะนิเมะ วงการเกมคอนโซลของญี่ปุ่นเจริญรุ่งเรืองอย่างมากตั้งแต่ พ.ศ.2523 จากการสำรวจประชากรในปี ค.ศ. 2005 ญี่ปุ่นมีประชากรประมาณ 127.77 ล้านคน ประชากรส่วนใหญ่ใช้ภาษาและมีวัฒนธรรมที่เหมือนกัน โดยมีชาวต่างชาติ เช่นชาวเกาหลี จีน บราซิล ฟิลิปปินส์ และชาติอื่นๆ ประมาณร้อยละ 1.2 ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามเมืองใหญ่ เชื้อชาติส่วนใหญ่คือเชื้อสายชาวอะโมะโตะ และมีชนกลุ่มน้อยเช่น ชาวไอนุและชาวริวกิว รวมทั้งชนกลุ่มน้อยทางสังคมที่เรียกว่า บุระกู ประชากรญี่ปุ่นมีอายุคาดหมายเฉลี่ยประมาณ 82.07 ปี จึงนับเป็นประเทศที่มีประชากรอายุยืนยาวที่สุดประเทศหนึ่งในโลก โครงสร้างประชากรของญี่ปุ่นเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง

เนื่องจากเด็กที่เกิดมาในยุคเบบี้บูมหลังสงครามโลกเริ่มเข้าสู่วัยชรา ในขณะที่อัตราการเกิดตั้งแต่ พ.ศ.2532 มีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ จึงทำให้จำนวนประชากรค่อยๆ ลดลง (มีการประมาณว่าจะลดลงต่ำกว่า 100 ล้านคนในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 25) ในขณะที่สัดส่วนของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (ในปี 2005 ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปมีมากถึง 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด) การที่โครงสร้างประชากรเปลี่ยนไปทำให้เกิดปัญหาสังคมหลายอย่าง เช่น ปัญหาแรงงานที่ลดลง และภาระเงินบำนาญของคนหนุ่มสาวเพิ่มมากขึ้น จากการสำรวจพบว่าคนญี่ปุ่นร้อยละ 51.8 ระบุว่าตนไม่มีศาสนา ศาสนาในญี่ปุ่นถูกผสมผสานจนทำให้พิธีกรรมทางศาสนานั้นมีความหลากหลาย เช่น พ่อแม่พาลูกไปศาลเจ้าชินโตเพื่อทำพิธีชิจิ-โกะ-ซัน แต่งงานในโบสถ์คริสต์และฉลองในวันคริสต์มาส จัดงานศพแบบพุทธ และบูชาบรรพบุรุษแบบขงจื้อ นอกจากนี้ ตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 25 มีลัทธิต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น ลัทธิเทนริเกียว และลัทธิโอมชินริเกียว

● สภาพภูมิอากาศ

กล่าวโดยทั่วๆ ไป ญี่ปุ่นมีภูมิอากาศแบบเขตอบอุ่น ฤดูกาลแบ่งออกเป็น 4 ฤดูคือ

ฤดูหนาว ประมาณเดือนธันวาคม - กุมภาพันธ์

ฤดูใบไม้ผลิ ประมาณเดือนมีนาคม - พฤษภาคม

ฤดูร้อน ประมาณเดือนมิถุนายน - สิงหาคม

ฤดูใบไม้ร่วง ประมาณเดือนกันยายน - พฤศจิกายน

ฤดูใบไม้ผลิ (ฮารุ) ในญี่ปุ่นเป็นฤดูซึ่งเต็มไปด้วยความมีชีวิตชีวาโดยมีสัญลักษณ์ คือ การบานเป็นสีชมพูอ่อนของดอกซากุระบนกิ่งต้นซากุระและการบานของดอกอะซาเลียในทุ่งและเนินเขา ทิวทัศน์สีเขียวอันงดงามทั่วเนินเขาช่วง

เดือนเมษายนและพฤษภาคม แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติในประเทศญี่ปุ่นมีอากาศที่สบาย น่ายู่ออาศัย ต้นไม้เริ่มผลิดอกออกใบ ในช่วงปลายฤดูใบไม้ผลิมีดอกซากุระบานสะพรั่ง ไล่จากคิวชูไปจนถึงฮอกไกโดเป็นที่สุดท้าย

ฤดูร้อน (นัตซึ) เมื่อฤดูฝนจบสิ้นลงและฤดูร้อนมาถึง ทิวทัศน์ประเทศญี่ปุ่นจะปกคลุมไปด้วยแสงสว่างสดใส ชายหาด แม่น้ำและพื้นที่ริมน้ำอื่น ๆ จะอีกที่กไปด้วยผู้คนซึ่งหลบร้อนไปหาอากาศเย็น และก็มีผู้คนจำนวนมากไปเที่ยวเนินเขาและทุ่ง ซึ่งปกคลุมไปด้วยโทนีสีเขียวสดใส ฤดูกาลนี้ยังสามารถเพลิดเพลินกับดอกไม้ไฟอันสวยงามในท้องฟ้ายามค่ำคืนและการเต้นรำโองโโคริอีกด้วย

ฤดูใบไม้ร่วง (อะกิ) ใบไม้เปลี่ยนสีและหมู่เกาะญี่ปุ่นจากเหนือจรดใต้จะถูกปกคลุมด้วยสีของฤดูพีชที่สูงอมรการเก็บเกี่ยว อากาศอันเย็นสบายของฤดูใบไม้ร่วงเหมาะสมสำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง เช่น การเดินเขา งานกีฬา เทศกาลเจ็ด-ห้า-สาม และกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งถูกจัดช่วงนี้ช่วยเน้นย้ำถึงธรรมชาติอันสมบูรณ์และประเพณีของญี่ปุ่น

ฤดูหนาว (ฟุยุ) ดอกไม้และสัตว์จะจำศีลในช่วงอากาศที่หนาวจัด แต่ในฤดูกาลนี้ธรรมชาติก็ได้สร้างทิวทัศน์อันสวยงามซึ่งไม่สามารถที่จะหาได้ในฤดูกาลอื่น และในฤดูกาลนี้ยังเต็มไปด้วยการเพลิดเพลินกับอาหารจานร้อนหลากหลายชนิด น้ำพุร้อน สกี และการฉลองวันขึ้นปีใหม่อีกด้วย ช่วงที่มีฝนตกมากที่สุดอยู่ในเดือนมิถุนายน ไปจนถึงกลางเดือนกรกฎาคม ช่วงที่มีพายุไต้ฝุ่นจะอยู่ในช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน ช่วงที่ร้อนที่สุดคือเดือนสิงหาคม

● ภาษา

ประชากรมากกว่าร้อยละ 95 ใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหลัก ภาษาญี่ปุ่นมีวิธีการผันคำกริยาและคำศัพท์ที่แสดงถึงสถานะระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งแสดงถึงลักษณะสังคมที่มีระดับชั้นของญี่ปุ่น ภาษาพูดนั้นมีทั้งภาษากลาง และสำเนียงของแต่ละท้องถิ่น เช่น สำเนียงคันไซ

ภาษาญี่ปุ่น เป็นภาษาเดียวที่ใช้ทั่วประเทศ แต่จะมีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค ซึ่งจะมีภาษาท้องถิ่นของตนเอง แต่จากจำนวนคนญี่ปุ่นที่มีมากกว่า 120 ล้านคน ทำให้ภาษาญี่ปุ่น เป็นภาษาที่มีผู้ใช้มากเป็นอันดับที่ 10 รองจากภาษาจีน อังกฤษ รัสเซียและอื่นๆ

ภาษาอังกฤษ จะใช้ได้บ้างก็เฉพาะในบริเวณสนามบิน โรงแรมใหญ่ๆ หรือสถานที่ราชการบางแห่ง ที่ต้องมีการติดต่อสื่อสารกับคนต่างชาติ แต่โดยทั่วไปแล้ว กล่าวได้ว่า คนญี่ปุ่นที่พูดภาษาอังกฤษได้ดีจะมีน้อยมาก เด็กนักเรียนญี่ปุ่นจะเริ่มเรียนภาษาอังกฤษ เมื่ออยู่ชั้น ม.1 (เกรด 7) และด้วยระบบการสอนที่เน้นการให้ข้อมูลการท่องจำเพื่อสอบแข่งขันมากกว่าการใช้ในชีวิตจริง จึงทำให้เด็กญี่ปุ่นไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ แต่อาจจะเขียนและอ่านได้ดีกว่า ดังนั้น สำหรับชาวต่างชาติแล้ว หากไม่รู้ภาษาญี่ปุ่นเลย ก็ลำบากต่อการใช้ชีวิตในญี่ปุ่นมากทีเดียว

ตัวอักษร ญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลการเขียนตัวอักษรแบบจีน และวัฒนธรรมจีน มา ตั้งแต่เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 7 และ 8 ซึ่งยังคงมีอิทธิพลต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากตัวหนังสือที่ใช้อยู่ 3 แบบคือ

แบบที่ 1 และแบบที่ 2 คือ ฮิรางานะ (Hiragana) และ คาตากานะ (Katagana) ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นในญี่ปุ่น จากการย่ออักษรจีนบางตัว ทั้งสองแบบมีตัวอักษรอย่างละ 46 ตัว และแสดงเสียงตามพยางค์

แบบที่ 3 คือคันจิ (Kanji) เป็นตัวอักษรจีน ซึ่งเป็นอักษรภาพที่แสดงความหมายในตัวเอง อักษรจีนที่ถูกใช้อยู่มีประมาณ 3,000 ตัว แต่จำนวนอักษรจีนที่ถูกกระบออย่างเป็นทางการ ว่าใช้กันอยู่ทั่วไปในปัจจุบันมีเพียง 1,945 ตัวเท่านั้น

ในการเขียนประโยคต่างๆ จะใช้อักษรจีนผสมกับอักษรแบบฮิรางานะ สำหรับชื่อสถานที่ ชื่อเฉพาะอื่นๆ ที่มาจากอเมริกา ยุโรป และประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช้อักษรแบบจีน รวมถึงคำศัพท์เทคนิคซึ่งยืมจากภาษาต่างประเทศ จะเขียนด้วยอักษรคาตากานะ

ภาษาญี่ปุ่นอาจเขียนในแนวตั้งจากข้างบนลงข้างล่างก็ได้ หรือจะเขียนตามขวางจากซ้ายไปขวาก็ได้

● สกุลเงิน

เยน (ญี่ปุ่น 円 สัญลักษณ์ ¥ รหัส ISO 4217 JPY) เป็นสกุลเงินของประเทศญี่ปุ่น โดยมีการใช้กันอย่างกว้างขวางทั่วโลก โดยนิยมเก็บเป็นเงินสำรองรองลงมาจาก ดอลลาร์สหรัฐ และ เงินยูโร คำว่าเยน ภาษาญี่ปุ่นจะอ่านออกเสียงว่า เอน อย่างไรก็ตามการอ่านออกเสียง เยน ถือเป็นชื่อมาตรฐานใช้กันทั่วโลก สัญลักษณ์ลาตินคือ ¥ ในขณะที่คนญี่ปุ่นจะนิยมเขียนเป็นตัวอักษรคันจิว่า 円 เงินเหรียญที่ใช้มีตั้งแต่ 1 5 10 50 100 และ 500 เยน ตามลำดับ ธนบัตรมีตั้งแต่ 1,000 2,000 5,000 และ 10,000 เยน กฎหมายญี่ปุ่นระบุให้ร้านค้า ภัตตาคาร พาหนะขนส่งมวลชนสาธารณะ ธุรกิจบริการและพ่อค้า รับเงินสกุลต่างประเทศ ซึ่งคุณสามารถแลกเงินเยน ได้ที่ธนาคาร และสถานที่รับแลกเปลี่ยนเงินตรา รวมทั้งผู้รับแลกเปลี่ยนซึ่งได้รับอนุญาตจากทางการ โดยคุณต้องนำพาสปอร์ตไปแสดงในการแลกเงินนี้ด้วย ในเมืองใหญ่ๆ เช่น โตเกียว โอซาก้า เกียวโต จะรับบัตรเครดิตของสถาบันการเงินชั้นนำ เช่น อเมริกันเอ็กซ์เพรส ไดเนอร์สคลับ มาสเตอร์การ์ด และวีซ่า โดยไม่คิดค่าบริการเพิ่มสำหรับการใช้บัตร โดยร้านค้าและภัตตาคารที่ยอมรับบัตรเครดิต จะติดสติ๊กเกอร์บัตรเครดิตที่ยอมรับไว้หน้าร้าน

● ศุลกากร

ผู้ที่เดินทางถึงกรุงปักกิ่งต้องกรอกแบบคนเข้าเมือง แบบศุลกากรและแบบสุขภาพอนามัย เมื่อเดินทางออกต่างประเทศต้อง จ่ายค่าภาษีสนามบิน 90 หยวน (ภายในประเทศ 50 หยวน) จีนอนุญาตให้นำบุหรี่ยาสูบเข้าประเทศได้ 400 มวน สุรา 1 ลิตร เงินตราสกุลอื่นหากมีมากเกินไป 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ ต้องสำแดง ผักและ

ผลไม้ทุกชนิด หากไม่มีเอกสารรับรองจากกรมวิชาการเกษตรไทยจะถูกห้ามนำเข้าอย่างเด็ดขาด ห้ามนำเข้าของเก่าอายุเกินกว่า 100 ปี งานศิลปะ ทองคำ ออกนอกประเทศ เว้นแต่ได้รับอนุญาต ห้ามนำเข้า - ออกยาเสพติดทุกชนิด สิ่งพิมพ์ สื่อลามกอนาจาร และอาวุธสงคราม การลักลอบขนยาเสพติด มีโทษถึงขั้นประหาร

● แหล่งท่องเที่ยว

จากข้อมูลทางด้านภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ส่วนหนึ่งได้กลายมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญๆ อันเป็นเสน่ห์ของญี่ปุ่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือนกันอย่างไม่ขาดสาย ด้วยความมั่งคั่งทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ภูมิประเทศที่โดดเด่น ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆของญี่ปุ่น อันประกอบด้วย ฮอกไกโด (ภาคเหนือ) โตโฮกุ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) คันโต (ภาคตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะฮอนชู) จูบุ (ภาคกลางของเกาะฮอนชู) คันไซและชูโคกุ (ภาคตะวันตกของเกาะฮอนชู) คิวชูและโอกินาวา(ภาคใต้ของเกาะฮอนชู)

คิวชูและโอกินาวา ประกอบด้วยเมืองหลักๆ คือ โออิตะ คุมะโมโตะ คาคุชิมา นางาซากิ และ เกาะโอกินาวา

ศาลากลางเมืองฮอกไกโด

ฮอกไกโด ประกอบด้วยเมืองหลักคือ ซัปโปโร ฮะโคดาเตะ อะซะฮิกาวะ ฟุระโนะ และโอตารุ

โทโฮคุ ประกอบด้วยเมืองหลักๆ

คือ อะโอโมริ เซ็นได

ย่านกินซ่า – โตเกียว จุบุ ประกอบด้วยเมืองหลักๆ คือ โตเกียว โยโกฮาม่า คามาคุระ คาวาซากิ และชิบะ

คันโต ประกอบด้วยเมืองหลักๆ คือ

โอซาก้า เกียวโต นารา โกเบ

ชูโกกุ ประกอบด้วยเมืองหลักๆ คือ

ฮิโรชิมา โอคายาม่า และ คูราซึกิ

อ้างอิง : วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี, องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ญี่ปุ่น.

พุทธศาสนานิกายเซ็น

Zen Buddhism

มัสยา นิรัตติยภุติ เรียบเรียง

1. ความเป็นมา

พุทธศาสนานิกายเซ็น เป็นพุทธศาสนานิกายหนึ่งที่เกิดขึ้นในดินแดนจีน ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 7 และ 8 โดยการผสมผสานแนวคิดของพุทธศาสนาฝ่ายมหายานจากอินเดียและปรัชญาเต๋าในจีน คำว่า “เซ็น” (Zen) มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤตว่า “ธยานะ” (dhyana) และภาษาบาลีว่า “ฌาน” (jhana) ที่แปลว่า “สมาธิ” เมื่อพุทธศาสนาเผยแผ่สู่ดินแดนจีน ชาวจีนออกเสียงคำนี้ว่า “ฉาน” (Ch’an) ต่อมาจึงพัฒนาเป็นพุทธศาสนานิกายฉาน และดินแดนญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลของแนวคิดนิกายฉานนี้เข้ามา แต่ที่เรียกเป็นพุทธศาสนานิกายเซ็นก็เพราะชาวญี่ปุ่นออกเสียงคำว่า “ฉาน” เป็น “เซ็น” ต่อมาพุทธศาสนานิกายนี้ได้พัฒนาออกไปเป็นหลายสำนัก แต่มีแนวคิดหลักร่วมกัน คือเป็นพุทธศาสนาที่เน้นการปฏิบัติสมาธิ

จุดกำเนิดของแนวคิดนิกายเซ็นมีมาแต่ครั้งพุทธกาลจากสัทธรรมปุณฑริกสูตร ที่ว่าด้วยปัญหาที่ ท้าวมหาพรหมทูลถามพระพุทธองค์ ดังเนื้อความต่อไปนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับ ณ ภูเขาอิชฌุ ท้าวมหาพรหมได้มาถวายดอกไม้เป็นพุทธบูชา แล้วนั่งลงกราบทูลให้ทรงแสดงธรรม พระตถาคตจึงได้ทรงแสดงโดยการชูดอกไม้ขึ้น ณ ท่ามกลางสันนิบาต แล้วมิได้ตรัสอะไร ในขณะที่นั้น ปวงเทพและมนุษย์ทั้งหลายต่างไม่เข้าใจในความหมาย มีแต่พระมหากัสสปะ ยิ้มน้อยๆ อยู่ พระโลกนาถเจ้าจึงตรัสว่า ตถาคตมีธรรมจักขุอันถูกตรึงพระนิพพานและจิตที่เยื่อม ภาวะที่แท้จริงย่อมไม่มีลักษณะ มอบให้แก่มหากัสสปะแล้ว (ทวิวิมน์ ปุณฺณทริกวิมน์, 2530: 9-10)

การที่พระมหากัสสปะผู้มีความเป็นเลิศในทางปัญญาได้รับสังฆาภิจักรของพระพุทธรองค์ ทำให้เกิดธรรมเนียมการส่งมอบ จีวร สังฆาฏิ และบาตร ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ในการสืบทอดตำแหน่งพระสังฆปริณายกของนิกายเซ็น ถ้าถือตามพระสูตรสัทธรรมปุณฑริกสูตรนี้จะถือได้ว่าพระมหากัสสปะเป็นพระสังฆปริณายกองค์ที่ 1 ในอินเดียและมีการสืบทอดกันมาจนกระทั่งถึงพระสังฆปริณายกองค์ที่ 28 ซึ่งก็คือ พระโพธิธรรม (Bodhidharma) ท่านได้นำพุทธธรรมเข้ามาเผยแพร่ในดินแดนจีน โดยสั่งสอนธรรมให้กับท่านฮุยเคอ (Hui c'o) พุทธศาสนานิกายเซ็นในดินแดนจีน จะนับพระโพธิธรรมว่าเป็นพระสังฆปริณายกองค์ที่ 1 จากนั้นได้มีการสืบทอดตำแหน่งเรื่อยมา จนถึงสมัยของพระสังฆปริณายกองค์ที่ 6 คือ ท่านฮุยเน้ง (Hui – neng) หรือ ท่านเว่ยหลง (Wei Lang, ค.ศ.638-713) หลังจากนั้นพุทธศาสนานิกายเซ็นได้แตกออกเป็น 5 สาขาใหญ่ ได้แก่ เว่ยหยาง (Wen–Yang) หยุนเหมิน (Yun–Men) ฟาเหยน (Fa–Yen) เฉาตั้ง (Ts'ao–Tung) และ หลินฉี (Lin–Chi) สาขาที่สำคัญและได้รับการสืบทอดมาจนทุกวันนี้ มีเพียง 2 สาขา คือ เฉาตั้ง และ หลินฉี พุทธศาสนาทั้ง 2 สาขานี้เองที่ดินแดนญี่ปุ่นรับเข้ามาในสมัยคะมะกูระ (Kamakura, ค.ศ.1185-1333) ท่านเอะอิไซ (Eisai, ค.ศ.1141-1215) เป็นผู้ก่อตั้ง โดยนำแนวคิดจากสายหลินฉีมาเผยแพร่ เรียกว่านิกาย “รินไซเซ็น” (Rinzai Zen) สำนักนี้เน้นการรู้แจ้งอย่างฉับพลัน โดยอาศัยปริศนาธรรมเพื่อให้เกิดความสงสัยอย่างต่อเนื่องในจิต จนกระทั่งถึงที่สุดก็จะบรรลุสู่ความรู้แจ้งอย่างฉับพลัน กล่าวคือ การปฏิบัติธรรมกับผลที่ได้จากการปฏิบัติธรรมเป็นคนละส่วนกัน โดยอาศัยปริศนาธรรมเป็นวิธีที่นำไปสู่การบรรลุธรรม ต่อมาท่านโดเก็น (Dogen, ค.ศ.1200-1253) ได้นำแนวคิดจากสายเฉาตั้งมาเผยแพร่ เรียกว่านิกาย “โซโตเซ็น” (Sōtō Zen) สำนักนี้เน้นที่การปฏิบัติสมาธิ (zazen) หรือ การทำสมาธิเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความสงบและมั่นคงแห่งจิตเพื่อแสดงให้เห็นว่าความรู้แจ้งอยู่ในประสบการณ์แห่งสมาธิจิตอยู่แล้ว คำสอนของสำนักโซโตเซ็นจะเน้นว่าการปฏิบัติธรรมกับผลที่ได้จากการปฏิบัติธรรมเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยที่การ

ปฏิบัติธรรมมิใช่ “วิธี” สู่การบรรลุเป้าหมายบางอย่างภายนอก แต่ประสบการณ์ที่แท้ในการปฏิบัติธรรมนั้นเอง คือ การบรรลุธรรม

พระสูตรสำคัญในพุทธศาสนานิกายเซ็น

ถึงแม้ว่าหลักสำคัญของพุทธศาสนานิกายเซ็น คือ การสืบทอดพิเศษนอกคัมภีร์ (special transmission outside the scripture) ไม่ต้องอาศัยคำพูดและตัวอักษร (no dependence on words and letters) ชี้ตรงไปยังแก่นแท้ของมนุษย์ให้เห็นแจ้งในธรรมชาติของตนเองและบรรลุความเป็นพุทธะ (seeing into one's nature and the attainment of Buddhahood) แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเซ็นปฏิเสธคัมภีร์หรือตัวอักษร ในทางตรงข้าม อาจารย์เซ็นทั้งหลายต่างได้สร้างวรรณกรรมมากมายดังปรากฏเป็นปริศนาธรรม บทกวี เป็นต้น พุทธศาสนานิกายเซ็นเป็นพุทธศาสนานิกายหนึ่งซึ่งได้รับอิทธิพลทางความคิดจากจีนและอินเดียที่ได้รับสืบทอดจากพระสูตรสำคัญๆ ดังนี้ มหาปรัชญาปารมิตาสูต (Prajñāparamita Sutra) สัทธรรมปุณฑริกสูตร (Lotus Sutra) สูตรเว่ยหลาง (The Platform Sutra of Patriarch Hui-Neng) วัชรสูตร (Diamond Sutra) แต่พระสูตรที่สำคัญคือลังกาวตารสูตร (Lankāvatāra Sutra) ดังมีประวัติเล่าว่า ท่านโพธิธรรมได้มอบลังกาวตารสูตรให้กับผู้สืบทอดตำแหน่งสังฆปริณายกเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบทอดกันมา

2. การบรรลุธรรม

การบรรลุธรรมในพุทธปรัชญานิกายเซ็น (禅 Zen) เรียกว่า “ซาโตริ” (悟り satori) หมายถึงการรู้แจ้งแห่งสภาวะความจริงสูงสุด กล่าวคือ ซาโตริ เป็นประสบการณ์การรับรู้ความจริงว่าสรรพสิ่งในจักรวาลล้วนเป็นหนึ่งเดียวกัน หรือกล่าวได้ว่าประสบการณ์ซาโตรินี้เป็นการทำลายความยึดมั่นถือมั่นที่ทำให้เกิด

ความแบ่งแยก เป็นการได้มาซึ่งความเข้าใจว่าที่แท้แล้วทุกสรรพสิ่งล้วนเป็นหนึ่งเดียว กล่าวคือ เป็นเพียงความว่าง หรือความเป็นเช่นนั้นเอง (Suchness) มีวิธีการหลักเพื่อการบรรลุธรรม 3 วิธีด้วยกัน คือ ซาเซ็น (座禅 zazen) หรือการนั่งสมาธิ ซันเซ็น (参禅 sanzen) หรือการขบคิดปริศนาธรรม (公案 kōan) และ มนโด (問答 mondō) หรือ การถามตอบอย่างฉับพลัน

ท่านเซ็นไค ชิบายามะ (Zenkai Shibayama) ได้อธิบายปรัชญาเซ็นไว้ดังนี้
เซ็นมิใช่ข้อสรุปทางความนึกคิด ที่เข้าถึงได้ด้วยเหตุผลและการคิดใคร่ครวญ วิธีแห่งเซ็นนั้นมีอาจพบได้โดยความรู้แบบแบ่งแยกของเรา และมีใช้เพียงเท่านี้ แม้ความรู้และความคิดของเราทั้งหมด ซึ่งเป็นผลผลิตของจิตสำนึกก็จำเป็นจะต้องขจัดออกอย่างสิ้นเชิงด้วย หากทำได้สำเร็จแล้วจะเข้าถึงสัจจะแห่งประสบการณ์บริสุทธิ์ ซึ่งจะช่วยให้เราตื่นขึ้นสู่ความว่างหรือสุญญตาและในประสบการณ์ภายในอันลึกซึ้งนี้แหละที่เซ็นดำรงอยู่ ถ้าพูดในแง่จุดหมายแล้ว ประสบการณ์แห่งเซ็นก็คือ การตระหนักรู้ถึงรากฐานแห่งการดำรงอยู่ ถ้าพูดในแง่มุมส่วนตัวแล้วก็อาจอธิบายได้ว่า เซ็น คือ การตื่นขึ้นสู่จิตอันลึกลับของมนุษย์ ซึ่งโดยภาษาแห่งเซ็น เราเรียกการตื่นขึ้นนั้นว่า ‘ซาโตริ’ ซึ่งแปลว่า การตรัสรู้ เพื่อหมายถึงสัจจะแห่งประสบการณ์ทางศาสนา (เซ็นไค ชิบายามะ, 2526: 59)

นิกายเซ็นมองว่าสรรพสิ่งคือ ความว่าง เซ็นมองว่ามนุษย์มิใช่ศูนย์กลางแห่งจักรวาล สรรพสิ่งล้วนต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกัน และเชื่อว่าสรรพสัตว์มีพุทธภาวะอยู่ในตัวอยู่แล้ว การบรรลุซาโตริก็คือการเห็นตามความเป็นจริงของโลกและชีวิต โดยที่โลกและชีวิตนั้น คือ ความว่าง ในเมื่อว่างจากตัวตนแล้ว ก็ว่างจากการยึดติด เมื่อว่างจากการยึดติดก็จะประจักษ์ถึงศูนยตาธรรมในที่สุด

จะเห็นได้ว่า สภาวะของซาโตริดังที่กล่าวมานั้น เป็นสภาวะที่ยากแก่การเข้าใจด้วยเหตุผลธรรมดาทั่วไป ทั้งนี้เพราะซาโตริไม่อาจแสดงออกมาในรูปของตรรกะหรือภาษาใดๆ หากไม่มีประสบการณ์ตรง ถึงแม้จะมีประสบการณ์ตรงก็ยังเป็นเรื่องยากในการสื่อสาร เพราะซาโตริเป็นสภาวะแห่งการรู้แจ้งอย่างฉับพลันที่ก้าวพ้นสามัญสำนึกแห่งทวินิยม เช่น การแยกแยะเชิงมนทัศน์ ภายกับจิต ดิกับ

ชั่ว ผู้รับรู้กับสิ่งที่ถูกรับรู้ โลกภายนอกกับโลกภายใน เป็นต้น สำหรับผู้ที่บรรลุชาโตริแล้ว จะไม่ยึดติดกับสมมติบัญญัติต่างๆ เพราะสมมติบัญญัติเหล่านี้มีลักษณะสัมผัส กล่าวคือ ในบริบทหนึ่ง สมมติบัญญัติชุดหนึ่งอาจเข้ากับบริบทหนึ่งนั้นได้ เมื่อบริบทเปลี่ยน ชุดของสมมติบัญญัติที่เคยใช้อาจต้องเปลี่ยนตามไปด้วย แต่ผู้ปฏิบัติเซ็นจะดำรงชีวิตตามความเป็นจริง คือ มองโลกตามที่เป็นและไม่ไปยึดมั่นกับโลก กล่าวคือ บุคคลสามารถมองตนเองว่าเป็นตนเองอยู่ได้ แต่ทั้งนี้ก็จะอยู่ภายใต้กรอบความจริงที่ว่าความเป็นตนเองไม่มี มีแต่ความว่างอันเป็นหนึ่งเดียว

แนวคิดและหลักปฏิบัติของเซ็นวางอยู่บนหลักแห่งความว่างอันเป็นหนึ่งเดียวแห่งสรรพสิ่ง ซึ่งทำลายความรู้สึกรักนึกคิดของคนทั่วไปที่คุ้นเคยกับกรอบแห่งความยึดมั่นถือมั่น กรอบแห่งความยึดมั่นสำหรับเซ็นล้วนแต่เป็นเรื่องที่มนุษย์สมมติขึ้น อันเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุธรรม คือ การเห็นตามความเป็นจริงของโลกและชีวิตที่ว่างจากกรอบมโนทัศน์ใดๆ เราอาจทำความเข้าใจประเด็นนี้มากขึ้นจากการพิจารณาปริศนาธรรมดังต่อไปนี้

ก่อนฝึกเซ็น แม่น้ำก็เป็นแม่น้ำ ขุนเขาก็เป็นขุนเขา [การรับรู้ตามปกติของคนทั่วไป] แต่เมื่อปฏิบัติเซ็นแล้ว ฉันเห็นว่าแม่น้ำก็ไม่ใช่แม่น้ำ ขุนเขาก็ไม่ใช่ขุนเขา อีกต่อไป [การรับรู้ของผู้บรรลุธรรม] มาบัดนี้ ฉันกลับเห็นแม่น้ำก็ยังคงเป็นแม่น้ำ และขุนเขาก็ยังเป็นขุนเขาอยู่ดังเดิม [การรับรู้ของผู้บรรลุธรรมแล้วแต่ก็ยังสามารถสื่อสารกับคนปกติได้] (ติช นัท ฮันท์, 2532: 74, ข้อความในวงเล็บเป็นผู้เรียบเรียง)

จะเห็นได้ว่า ในการรับรู้ตามปกติของคนทั่วไปจะมีลักษณะที่ยึดถือตามความหมายที่กำหนดไว้ จึงทำให้มองว่า แม่น้ำก็คือแม่น้ำ ขุนเขาก็คือขุนเขา ตามความหมายและความเข้าใจในระดับปกติ แต่เมื่อเกิดการรู้แจ้งแล้วการยึดมั่นถือมั่นต่างๆ ก็ได้ถูกทำลายสิ้น ภาพการมองภูเขาและแม่น้ำจะเปลี่ยนไป แม่น้ำจึงไม่ใช่แม่น้ำและขุนเขาจึงไม่ใช่ขุนเขาอีกต่อไป หลังจากที่อยู่แจ้งแล้วก็กลับมามีสภาวะปกติดังเดิม แม่น้ำจึงเป็นแม่น้ำ ภูเขาก็คือภูเขา แต่ภาพของภูเขาและแม่น้ำสำหรับผู้บรรลุธรรมแล้วจะเป็นคนละอย่างกับผู้ยังไม่บรรลุธรรม คือไม่ยึด

ติดกับความหมายเดิมของคนทั่วไป ผู้บรรลุนิพพานยังดำรงอยู่ในโลกตามความเป็นจริง กล่าวคือผู้ที่บรรลุนิพพานจะสามารถมีชีวิตอยู่อย่างธรรมดาโดยไม่ถูกสิ่งอื่นครอบงำ อยู่กับปัจจุบันขณะ คือ ไม่ไปหวนรำลึกถึงอดีต และไม่วิตกกังวลกับอนาคต แต่จะมองทุกอย่างตามที่เป็นในปัจจุบันขณะ

แม้การบรรลุนิพพานจะทำให้เห็นแจ้งตามความเป็นจริง อันเป็นหนึ่งเดียวกันของสรรพสิ่งที่ปราศ จากความคิดแบ่งแยก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ผู้ที่บรรลุนิพพานแล้วจะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่กับคนทั่วไปในชีวิตประจำวัน ผู้ที่บรรลุนิพพานจะเข้าใจและรู้เท่าทันกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นต่อหน้าของเขาในขณะที่คนทั่วไปอาจไม่รู้ ในทางตรงข้าม จิตของมนุษย์มักถูกครอบงำด้วยกิเลสต่างๆ ทำให้เห็นภาพบิดเบือนไปจากความเป็นจริงแล้วไปยึดติดกับภาพสมมติที่มนุษย์บัญญัติขึ้น ทำให้ไม่เข้าใจการกระทำหรือการพูดของอาจารย์เช่นซึ่งพ้นไปจากสมมติบัญญัติ เช่น กรณีพระเช่นอุ่มผู้หญิงข้ามแม่น้ำ เรื่องมีอยู่ว่า วันหนึ่งอาจารย์ตันชานกับอาจารย์เอโดกิเดินทางไปตามถนนเฉอะแฉะเพราะฝนกำลังตกหนัก และได้พบหญิงสาวสวยกำลังรื้อจะข้ามแม่น้ำ อาจารย์ตันชานจึงเข้าไปอุ้มเธอข้ามฝั่ง อาจารย์เอโดกิตกใจมาก แต่ไม่กล้าปรึกษาพูด จนกระทั่งตอนกลางคืน อาจารย์เอโดกิจึงถามอาจารย์ตันชานว่า “พระเราจะต้องผู้หญิงไม่ได้ โดยเฉพาะสาวสวย เช่นนั้นยิ่งอันตราย ทำไมท่านกล้าทำถึงขนาดนั้น” อาจารย์ตันชานตอบว่า “ผมวางเธอไว้ที่นั่นตั้งนานแล้ว คุณยังอุ้มเธออยู่หรือนี่” (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2540: 28) เรื่องพระอุ่มผู้หญิงข้ามแม่น้ำนี้แสดงให้เห็นว่า วิธีคิดของอาจารย์ตันชานได้ก้าวข้ามพ้นจากการแยกแยะของสมมติบัญญัติ ซึ่งในที่นี้คือพระวินัยไปสู่แก่นแท้ของหลักธรรมคือการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ในขณะที่อาจารย์เอโดกียังคงยึดติดกับสมมติบัญญัติอยู่ หรือกล่าวได้ว่าอาจารย์ตันชานได้ปลดปล่อยตัวเองจากบัญญัติทางโลกในขณะที่อาจารย์เอโดกีนั้นยังติดอยู่ในบัญญัติ

3. วิธีการบรรลุตธรรม

การบรรลุตตราคือการรู้แจ้งแห่งสัจธรรม กล่าวคือ เป็นการทำลายอวิชชา ตัณหา และอุปทาน ก้าวพ้นทวิลักษณ์ มองเห็นสรรพสิ่งเป็นหนึ่งเดียว ไม่มีการแบ่งแยกแต่อย่างใด เป็นแต่ความว่างอันเป็นหนึ่งเดียวกัน แนวการปฏิบัติเพื่อบรรลุตตราของทั้งสำนักโซโตและรินไซ มี 3 ประการ ดังนี้

3.1 ซาเซ็น (Zazen)

ซาเซ็น หมายถึง การนั่งสมาธิอันเป็นพื้นฐานในการเตรียมจิตเพื่อการขบคิดพิจารณาภาวะ ธรรมและปริศนาธรรมต่างๆ เพื่อบรรลุตตรา เพราะหากไม่มีการฝึกซาเซ็นเพื่อพัฒนาจิตให้แข็ง แกร่งแล้วก็จะเป็นการยากยิ่งในการขบคิดปริศนาธรรมให้กระจ่างแจ้งได้ และเมื่อไม่สามารถขบคิดปริศนาธรรมได้สภาวะซาโตริก็จะเกิดขึ้นได้ยาก ในการบรรลุตตรานั้น มักต้องอาศัยการขบคิดปริศนาธรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความงุนงงสงสัยคุกรุ่นเต็มเปี่ยมอยู่ในจิตแล้ว “ระเบิดออก” สู่การรู้แจ้งอย่างทันทีทันใด

ในการปฏิบัติซาเซ็นนี้ ท่านโดเก็นได้อธิบายไว้ดังนี้

ณ ที่นั่งประจำของท่าน ปูเสื่อหนาๆ แล้ววางหมอนลงบนเสื่อนั่งขัดสมาธิเพชร หรือสมาติดอกบัว ในท่าสมาธิเพชร ให้วางเท้าขวาบนขาซ้าย และเท้าซ้ายบนขาขวา ในท่าสมาติดอกบัว ท่านเพียงวางเท้าซ้ายบนขาขวาเท่านั้น ท่านควรห่มจีวรและคาดรัดประคดแต่หลวมๆ แต่เข้าที่ให้เรียบร้อย แล้ววางมือขวาบนขาซ้ายและวางฝ่ามือซ้ายในท่าหงายขึ้นบนฝ่ามือขวาโดยให้ปลายนิ้วโป้งจรดกัน นั่งตรงในท่าที่ถูกต้อง อย่าเอียงไปทางซ้ายหรือขวา อย่าเอียงไปข้างหน้าหรือข้างหลัง เมื่อท่านนั่งเรียบร้อยแล้ว สูดลมหายใจลึกๆ หายใจเข้าออก โคลงร่างไปทางซ้ายที่ขวาทีแล้วปล่อยให้หยุดนิ่งสมดุลงานท่านั่ง คิดถึงการไม่คิด จะคิดถึง

การไม่คิดได้อย่างไร โดยปราศจากการคิด สิ่งนี้เองคือ หัวใจแห่งศิลปะการนั่งชาเซ็น (สุวรรณา สถาอานันท์, 2534: 49 - 50)

การนั่งชาเซ็นนี้เป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้จิตหลุดพ้นจากกรอบอ้างอิงเดิมที่เคยคิด เคยเชื่อ เคยยึดมั่นถือมั่น ไปสู่การปราศจากการคิดซึ่งหมายถึงการที่จิตพ้นไปจากการแบ่งแยกเชิงทวิลักษณ์ เพื่อก้าวเข้าสู่ความว่างอันเป็นหนึ่งเดียวกับจิตเดิมแท้ ประเด็นเรื่องปราศจากการคิดนี้ อาจารย์คาสุลิส (T.P.Kasulis, 1981: 71-77) ได้อธิบายไว้ว่า “การคิด” คือ การกำหนดมโนทัศน์ต่างๆ อันเป็นกิจกรรมทางจิตให้กับสิ่งๆ หนึ่ง ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจด้วยว่า ชอบ ไม่ชอบ เชื่อ ไม่เชื่อ เป็นต้น เช่น การรับรู้ว่าจะอะไรคือโต๊ะ อะไรคือเก้าอี้ “การไม่คิด” คือ การปฏิเสธที่จะยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ หรือกล่าวได้ว่าการไม่คิดคือการปฏิเสธกระบวนการรับรู้สิ่งต่างๆ ทั้งหมด แต่การจงใจปฏิเสธการคิดนี้ในแง่หนึ่งก็เป็นตัวการคิดนั่นเอง คือมีการกำหนดเพื่อการปฏิเสธ ส่วน “การปราศจากความคิด” แตกต่างจากการคิดและการไม่คิดในแง่ที่ว่าปราศจากการคิด จิตไม่มีความมุ่งหมายใด (intentionality) ไม่ใช่ทั้งการยืนยันและปฏิเสธ ไม่ใช่ทั้งเชื่อและไม่เชื่อ ไม่ได้มุ่งปฏิเสธอย่างเดียวกับการไม่คิด แต่เป็นการปล่อยให้สิ่งต่างๆ ปรากฏอย่างที่มีนัยเป็น (pure presence of things as they are) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นสภาวะก่อนการแยกแยะเชิงมโนทัศน์ การปราศจากการคิดนี้อาจเปรียบได้กับการที่เราเฝ้าดูความงามของธรรมชาติบนยอดเขา โดยเราจะซาบซึ้งและซึมซับความงามจนอยู่ในสภาวะที่ปราศจากคำพูดหรือคำบรรยายใดๆ

การปฏิบัติชาเซ็นจึงมิใช่การนั่งสมาธิแบบปฏิเสธการรับรู้ แต่เป็นการนั่งสมาธิที่เต็มไปด้วยการรับรู้ แต่เป็นการรับรู้โลกและประสบการณ์ตามอย่างที่เป็น โดยปราศจากความจงใจใดๆ การรับรู้นี้เป็น การรับรู้ที่ตัวผู้รับรู้กับสิ่งที่ถูกรับรู้ได้หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน เป็นการดำรงอยู่ภายใต้กาลภาวะนั้นๆ การปฏิบัติชาเซ็นเป็นฐานของการฝึกใช้ปัญญาในการคิดพิจารณาสภาวะธรรมและปริศนาธรรม แต่สำหรับโด้เก็น ตัวชาเซ็นเองก็คือปริศนาธรรม มิใช่เป็นฐานสำหรับการฝึกใช้ปัญญาเพื่อขบคิดปริศนาธรรม

3.2 ซันเซ็น (Sanzen)

แนวการปฏิบัติแบบซันเซ็น หรือวิธีการแห่งปริศนาธรรมนี้ ศิษย์จะเข้าไปพบอาจารย์เพื่อรับปริศนาธรรมมาขบคิดพิจารณา ทั้งนี้ ปริศนาธรรมเป็นเพียงเครื่องมือในการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางชีวิตศรัทธาแก่ผู้ฝึกฝนเช่นนั้น หาใช่ความจริงไม่ รูปแบบหรือคำตอบของปริศนาธรรมจะแตกต่างกันออกไป แม้ว่าจะเป็นปริศนาธรรมชนิดเดียวกัน แต่ถ้าถามกับคนต่างกัน ก็จะได้คำตอบที่แตกต่างกัน ขึ้นกับสภาพจิตที่ผ่านการฝึกฝนมาและอุปนิสัยของแต่ละคน อาจารย์จะเป็นผู้ตัดสินว่าคำตอบของศิษย์ที่มีต่อปริศนาธรรมนั้นเกิดจากการตระหนักรู้จริงๆ หรือว่าเป็นเพียงการจำหรือลอกเลียนแบบมาจากคนอื่น

ตัวอย่างของปริศนาธรรม

ศิษย์ : พระพุทธเจ้าคืออะไร?

อาจารย์ : ป่านหนักสามตำลึง (Mumonkan, Case 18)

ศิษย์ : พระพุทธเจ้าคืออะไร?

อาจารย์ : ไม่มีจิต ไม่มีพุทธะ (Mumonkan, Case 33)

ศิษย์ : อะไรคือความหมายของท่านโพธิธรรมที่เดินทางมาจากทางตะวันตก?

อาจารย์ : โอ้! กอไผ่ต้นนี้ช่างสูงตระการการเสียจริง! (Mumonkan, Case 37)

จากตัวอย่างปริศนาธรรมข้างต้น จะเห็นได้ว่า ลักษณะการตอบแสดงให้เห็นถึงภาวะแห่งการบรรลุธรรมของผู้ตอบ ในแง่ที่ว่าสรรพสิ่งล้วนรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน คำตอบไม่จำเป็นต้องเป็นคำตอบที่มีลักษณะของการอธิบายตามความเข้าใจทั่วไป (เช่น คนทั่วไปอาจอธิบายว่าหลักสำคัญแห่งพุทธศาสนา ได้แก่ หลักการเวียนว่ายตายเกิด กรรม อริยสัจสี่) แม้จะอธิบายเช่นนั้น แต่ก็ยังอาจพบกับข้อสงสัยได้ว่า จะแยกแยะคำตอบของคนทีบรรลุธรรมออกจากคำตอบของคนที

ไม่ได้บรรลุธรรมได้อย่างไร สำหรับประเด็นนี้ ผู้เรียบเรียงเห็นว่า วิธีที่ใช้แยกแยะการตอบของผู้บรรลุธรรมจากคนอื่นๆ สามารถพิจารณาจากตัวคำตอบนั่นเอง และการใช้ชีวิตประจำวันที่มีความเข้าใจและดำรงอยู่ในแก่นแท้แห่งเซ็น ทั้งสองข้อนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์เซ็นผู้บรรลุธรรมอีกต่อหนึ่ง แต่ถ้าพิจารณาในอีกทางหนึ่ง ลักษณะการตอบของผู้บรรลุธรรมเป็นการตอบจากสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันขณะ ซึ่งบ่งถึงการตระหนักรู้ถึงปัจจุบันขณะอยู่ตลอดเวลา และเป็นการแสดงให้เห็นถึงการไม่อาศัยเหตุผลในการไตร่ตรองคำตอบ การตอบอย่างฉับพลันเป็นการสะท้อนประสบการณ์ปัจจุบันขณะตามคติปรัชญาเซ็นที่เน้นการมองโลกตามความเป็นจริงปราศจากการแบ่งแยก ดังตัวอย่างของปรีศนาธรรมที่ถามเกี่ยวกับเหตุผลหรือความหมายของการเดินทางมาจากทิศตะวันตกของท่านโพธิธรรม คำตอบสำหรับคำถามนี้คนส่วนใหญ่คาดหวังว่าน่าจะเป็นการอธิบายเหตุผลเกี่ยวกับทำไมและอย่างไร แต่ผู้ตอบกลับให้คำตอบซึ่งดูเหมือนจะไม่ใช่ที่เข้าใจได้ว่า “โอ้! กอไม้ต้นนี้ช่างสูงตระการตเสียจริง!” ในที่นี้คำตอบนี้อาจไม่ใช่ที่เข้าใจได้หรือเป็นคนละเรื่องกับคำถาม แต่ถ้าพิจารณาให้ดีจะพบว่าถ้าจุดหมายของการสอนธรรมะของท่านโพธิธรรม เป็นไปเพื่อการเห็นว่าสรรพสิ่งล้วนดำรงอยู่เป็นหนึ่งเดียวกันโดยปราศจากการคิดแบ่งแยกโดยอาศัยการพิจารณาและอยู่กับปัจจุบันขณะ ก็จะทำให้เห็นได้ว่าการตอบในลักษณะดังกล่าว แสดงว่าผู้ตอบนั้นเข้าใจจุดหมายของการสอนธรรมะของท่านโพธิธรรมคือเข้าใจว่าตนเป็นหนึ่งเดียวกับสรรพสิ่ง

จะเห็นได้ว่า ลักษณะของการใช้ภาษาในปรีศนาธรรมของอาจารย์เซ็นเป็น “ภาษาแห่งการรู้แจ้ง” (ติช นัท ฮันห์, 2522: 86) คือเป็นภาษาที่ปลูกให้ศิษย์ตื่นสู่โลกแห่งความเป็นจริง กล่าวคือ อาจารย์เซ็นใช้ภาษาในฐานะเครื่องมือเพื่อให้เกิดประสบการณ์ทางศาสนา มิได้ใช้ภาษาเพื่อบรรยายความเป็นจริง

3.3 มนโด (Mondō)

มนโด คือ การถามตอบอย่างฉับพลัน โดยไม่ผ่านการใช้ความคิดพิจารณา ปริศนาธรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะการใช้มนโดจะเป็นการบังคับให้เราตอบ ในทันทีโดยไม่ผ่านการคิดหรือเหตุผลใดๆ เพื่อให้หลุดพ้นจากกรอบความคิด แบบเดิมไปสู่การรับรู้โลกตามความเป็นจริง ไม่ผ่านการปรุงแต่งหรือการครอบงำ ของอวิชชาและกิเลสอัน

ตัวอย่างของมนโด

พระรูปหนึ่งถามท่านอาจารย์โจชูว่า "กระผมเพิ่งมาถึง ณ สถานปฏิบัติ ธรรมนี้ โปรดให้คำชี้แนะด้วย"

ท่านอาจารย์โจชูตอบว่า "เธอกินข้าวแล้วหรือยัง"

พระรูปนั้นตอบว่า "กระผมทานแล้ว"

ท่านอาจารย์โจชูตอบว่า "งั้นก็ไปล้างจานเสียสิ" (Mumonkan, Case 7)

จากตัวอย่างมนโดข้างต้น พระที่ขอคำชี้แนะอาจารย์โจชูได้ลิ้มว่า แท้ที่จริงแล้วหลักคำสอนแห่งพุทธะเป็นเรื่องของการปฏิบัติธรรมที่มีอยู่ในทุกขณะจิต ของชีวิตประจำวัน บทสนทนาของอาจารย์โจชู เป็นการเตือนพระรูปนั้นว่าอย่าได้ แสวงหาธรรมะที่อยู่นอกตัว หรืออย่าถามหาหลักคำสอนที่แยกออกจากวิถีชีวิต ปกติ แต่ให้หันกลับมาพิจารณาประสบการณ์แห่งพุทธะในตนเอง

ทั้งปริศนาธรรมและมนโดต่างก็เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการบรรลุธรรมได้ ปริศนาธรรมเป็นปัญหาที่อาจารย์ใช้ถามลูกศิษย์เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าลูกศิษย์ ของตนมีความก้าวหน้าทางจิตเพียงใด เมื่อศิษย์ได้รับปริศนาธรรมมาแล้วก็ต้อง พยายามขบคิดปริศนาธรรมที่ได้รับมา เพื่อเป็นการทดสอบประสบการณ์ทางจิต ของตน ในขณะที่มนโดเป็นระบบการถามตอบอย่างปัจจุบันทันด่วนโดยไม่ผ่าน การขบคิดพิจารณาอย่างต่อเนื่องอย่างปริศนาธรรม กล่าวคือ ในบางครั้งอาจารย์ เชื้อนอาจมอบปริศนาธรรมแก่ศิษย์ไปขบคิด แต่ในบางครั้งอาจารย์เชื้อนอาจถาม ปริศนาธรรมในกระบวนการของมนโด โดยที่การตอบในกระบวนการวิมโนโดจะเป็น การตอบอย่างฉับพลัน ไม่ปล่อยยให้ใช้ระบบคิดหรือเหตุผลในการไตร่ตรองคำถาม

คำตอบที่ได้จากวิธีการมนโดนี้เป็นคำตอบที่มาจากจิตที่บริสุทธิ์ปราศจากกรอบ มโนทัศน์ใดๆ ที่อาจบิดเบือนโลกแห่งความเป็นจริง

ในขณะที่กระบวนการแห่งปริศนาธรรมเป็นการอาศัยการคิดไตร่ตรอง ด้วยเหตุผล จนเกิดความงุนงงสงสัยอย่างต่อเนื่อง จากการตระหนักรู้ว่าเหตุผลไม่สามารถทำความเข้าใจปริศนาธรรมได้จนเกิดการระบือออกสู่การรู้แจ้งอย่างฉับพลัน กระบวนการมนโดเป็นการถามตอบอย่างฉับพลันที่เป็นการตัดกระแสการคิดเชิงตรรกะไปในตัว ทำให้เข้าใจความจริงแท้ที่อยู่เหนือการคิด เหตุผล และการแยกแยะต่างๆ ฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็นวิธีการแห่งมนโดหรือวิธีการแห่งปริศนาธรรมนั้นต่างก็พยายามตัดกระแสสำนึกแห่งเหตุผลที่เป็นตัวบดบังการเข้าถึงความจริงแท้

4. ปริศนาธรรม

ปริศนาธรรมในสายรินไซเซ็นเป็นปัจจัยช่วยทำให้พุทธศาสนิกายเซ็นดูมีความโดดเด่น รินไซเซ็นเน้นการปฏิบัติเพื่อการบรรลุธรรมอย่างฉับพลัน โดยจะเน้นหนักไปทางการใช้ปัญญาในการขบคิดปริศนาธรรม ในขณะที่สายโซโตเซ็นจะเน้นการปฏิบัติเช่นเป็นสำคัญ

4.1 ความหมาย

ปริศนาธรรม หรือ โคอัน (Koan) ในอดีตสมัยปลายราชวงศ์ถังหมายถึง “เอกสารสาธารณะ” หรือ “พระราชบัญญัติ” แต่ต่อมามีความหมายถึงเรื่องราวหรือบทสนทนาระหว่างอาจารย์กับศิษย์ หรือปัญหาที่อาจารย์หยิบยกขึ้นมาแสดงแก่ศิษย์

อาจารย์ซะซะกิ (Sasaki, 1965: 4-9) เสนอว่าคำว่า “โค” หมายความว่า “สาธารณะ” (public) นอกจากนี้ยังมีความหมายแฝง คือ การสิ้นสุดลงแห่ง

ความคิดความเข้าใจอันเป็นส่วนตัวที่เต็มไปด้วยความยึดมั่นถือมั่นในลักษณะวินิยมนิยม ส่วน “อัน” มีความหมายว่า “บันทึกหรือเอกสาร” (records) ซึ่งแฝงนัยว่าเป็นการยืนยันสถานะแห่งพุทธะที่แสดงออกมา ฉะนั้น โคอันจึงมีความหมายแฝงว่าเป็นการแสดงออกแห่งธรรมะอันแท้จริงสูงสุด

ท่านฮากุอิน (Hakuin, ค.ศ.1685-1768) ได้รวบรวมปริศนาธรรมตามที่ปรากฏใช้อยู่ในสำนักนี้ประมาณ 1,700 บท เช่น

จงแสดงใบหน้าที่แท้จริงของท่านก่อนท่านเกิด

อะไรคือเสียงของการตบมือข้างเดียว

ถาม: อะไรคือหลักธรรมของพุทธศาสนา

ตอบ: ข้าพเจ้าเห็นภูเขาไม่ใช่ภูเขา เห็นแม่น้ำไม่ใช่แม่น้ำ

4.2 ความเป็นมา

เราสามารถสืบสาวความเป็นมาของปริศนาธรรมไปถึงครั้งสมัยที่พระพุทธองค์ ยังคงดำรงพระชนม์ชีพอยู่ กล่าวคือ พระพุทธองค์ได้แสดงคำสอนต่างๆ เพื่อการรู้แจ้ง ดังเห็นได้จากตอนที่พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมแก่พระมหากัสสปะ อย่างไรก็ดี รูปแบบปริศนาธรรมที่ชัดเจนนั้นเริ่มมีปรากฏขึ้นในสมัยราชวงศ์ถังตอนปลาย อาจารย์หนานหยวน ฮุยหย่ง (Nan-yuan Hui-yung ค.ศ.?-930) หรือ ท่านนันอิน เอเกียว (Nan'in Egyo) เป็นผู้ริเริ่มรวบรวมปริศนาธรรมต่างๆ ที่เหล่าอาจารย์ในอดีตใช้สั่งสอนศิษย์ตามสถานการณ์และความเหมาะสม แต่ด้วยขาดแคลนอาจารย์ที่จะสร้างสรรค์ปริศนาธรรมใหม่ๆ และจำนวนศิษย์ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ปริศนาธรรมใหม่ๆ จึงไม่ค่อยมี ปริศนาธรรมซึ่งหมายถึง “บันทึกสาธารณะ” (public records) จึงสื่อนัย “คำสอนที่สืบทอดมาแต่ครั้งอดีต” (words of ancients) ด้วย

การเก็บรวบรวมปริศนาธรรมได้สำเร็จจุลวงในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 10 แต่ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ได้มีอาจารย์บางท่านพยายามสร้างปริศนาธรรมขึ้นใหม่

โดยการใช้คำถามจากปริศนาธรรมเดิม แต่ให้คำตอบใหม่ เช่น ท่านเฟิ่นหยัง ซานเจ้า (Fen-yang Shan-chao, ค.ศ. 947–1024) หรือ ท่านฟุนโย เซ็นโซ (Fun'yo Zencho) ต่อมาท่านเซตโซ จูเก็น (Setcho Juken, ค.ศ. 980–1052) ได้รวบรวมปริศนาธรรมอีกครั้งหนึ่งโดยผนวกอีก 18 ปริศนาธรรมจากสำนักอวินเหมิน (Yun-men) ของท่านเอง ต่อมาท่านหยวนหวู โคว์จิ้น (Yuan-wu K'och'in, ค.ศ. 1063–1135) หรือท่านเอ็นง์ โคคุกอน (Engo Kokugon) ได้นำบันทึกของท่านฮุยโถว มาวิเคราะห์วิจารณ์และนำไปสั่งสอนศิษย์ ในตำราชื่อว่า ปี้เหยียนลู่ (Pi-yen lu) ในสมัยนี้เองที่มีการวิเคราะห์วิจารณ์ปริศนาธรรมอย่างแพร่หลายโดยอาศัยเหตุผลและทฤษฎีต่างๆ มากมาย แต่ท่านต้าฮุยจงเกา (Ta-hui Tsung-kao ค.ศ. 1089–1163) หรือ ท่านไดเอะ โซะโคะ (Daie Soko) มองว่าการพิจารณาปริศนาธรรมที่แท้มิใช่การให้เหตุผลหรือทฤษฎี แต่ต้องเป็นการรวบรวมจิตในการ

4.3 จุดหมาย

จุดหมายแห่งปริศนาธรรมมิใช่การอธิบายแก่นแท้แห่งพุทธธรรม แต่เป็นไปเพื่อผลในเชิงปฏิบัติ มีผู้เปรียบเทียบการใช้ปริศนาธรรมว่าเป็นดัง “นิ้วที่ชี้สู่ดวงจันทร์” หมายความว่า จุดมุ่งหมายของปริศนาธรรมไม่ได้อยู่ที่การพยายามหาความหมายภายในตัวปริศนาธรรมนั่นเอง ทั้งนี้เพราะปริศนาธรรมไม่ใช่จุดหมายปลายทางแต่เป็นเพียงวิธีการเท่านั้น ถ้าเรายังคงยึดติดอยู่ที่ปริศนาธรรมแล้วจะไม่สามารถก้าวพ้นไปสู่สภาวะอันแท้จริงได้ เปรียบได้กับการมองเพียงนิ้วที่ชี้ไปสู่ดวงจันทร์ ซึ่งถ้ามองเพียงแต่นิ้วเราก็ไม่อาจมองเห็นดวงจันทร์ได้ กล่าวคือ สิ่งที่เราต้องการคือไม่ใช่การมองเพียงที่นิ้ว แต่เป็นการมองดูดวงจันทร์อันเป็นเป้าหมายของการชี้นิ้วสู่ดวงจันทร์

การขบปริศนาธรรมมีเป้าหมายให้บรรลุสภาวะแห่งชาตรีอันอยู่พ้นจากกรอบของภาษา และเหตุผลธรรมดาทั่วไป ปริศนาธรรมมักแสดงออกในลักษณะที่เป็นปฏิทรรศน์ (paradox) ในการทำความเข้าใจจุดหมายแห่งปริศนาธรรมนี้ เรา

จำเป็นต้องทราบถึงลักษณะและประเภทของปริศนาธรรมก่อน การแบ่งประเภทของปริศนาธรรมนี้ อาจารย์จุง-อิง-เจง (Chung-ying Cheng, 1973: 87-90) ได้แบ่งปริศนาธรรมตามลักษณะความเป็นปฏิทรรศน์ไว้ 3 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 ปริศนาธรรมที่มีความขัดแย้งภายในอยู่ในลักษณะของคำสิ่งง่าย ๆ หรืออยู่ในคำถามเพียงคำถามเดียว เช่น

“จงแสดงใบหน้าที่แท้จริงของท่านก่อนท่านเกิด” หรือ “อะไรคือเสียงของมือข้างเดียว”

ประเภทที่ 2 ปริศนาธรรมที่มีความขัดแย้งภายในอยู่ความสัมพันธ์ระหว่างคำถามและคำตอบ โดยที่คำถามหรือคำตอบอย่างใดอย่างหนึ่งจะมีลักษณะขัดแย้งกันเองภายในตัว เช่น

คำถาม : อะไรคือหลักธรรมของพุทธศาสนา

คำตอบ : ข้าพเจ้าเห็นภูเขาไม่ใช่ภูเขา เห็นแม่น้ำไม่ใช่แม่น้ำ

ประเภทที่ 3 ปริศนาธรรมที่มีความขัดแย้งภายในอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างคำถามและคำตอบ แต่ในที่นี้ตัวคำถามและคำตอบไม่ได้มีความขัดแย้งกันภายใน เช่น

คำถาม: อะไรคือความหมายของการที่ท่านโพธิธรรมเดินทางมาจากทางตะวันตก

ตอบ: มีต้นสนอยู่หน้าลานวัด

ในประวัติศาสตร์นิกายเซ็น สถานการณ์การใช้ปริศนาธรรมนั้นจะเกิดขึ้นในเฉพาะระหว่างอาจารย์กับศิษย์ อาจารย์เซ็นใช้ปริศนาธรรมเป็นเครื่องมือตรวจสอบความเข้าใจและความรู้แจ้งของศิษย์ และอาจารย์เซ็นจะมีบทบาทสำคัญไม่น้อยไปกว่าปริศนาธรรม อาจารย์เซ็นเป็นผู้ใช้ปริศนาธรรมเพื่อตรวจสอบสภาพจิตของศิษย์ว่าอยู่ในระดับใด โดยอาจารย์เซ็นจะพิจารณาจากคำตอบหรือการแสดงออกของศิษย์ นอกจากปริศนาธรรมจะสามารถใช้เป็นเครื่องทดสอบประสบการณ์ทางจิตของผู้ปฏิบัติธรรมแล้ว บทบาทสำคัญของปริศนาธรรมอีกประการหนึ่งคือเข้าไปทำลายความคิดและการใช้ภาษาในระดับปกติ จุดมุ่งหมาย

แห่งปริศนาธรรมคือการพยายามทำให้เกิดการแสดงออกของความจริงแท้ โดยการทำลายความคิดปรุงแต่งต่างๆ ที่เกิดจากกิเลสตัณหาและอวิชชา ทำให้ผู้ฝึกปฏิบัติเข้าไปมีประสบการณ์ตรงกับความจริงแท้ที่ปราศจากการคิด เหตุผล การแยกแยะในโลกแห่งสมมติบัญญัติ หนทางแห่งปริศนาธรรมคือกระตุ้นให้เกิดอาการงุนงงภายในจิตของผู้ปฏิบัติธรรม ในกระบวนการขบคิดปริศนาธรรม แม้ว่า จะเป็นการพยายามขบคิดอย่างต่อเนื่อง โดยในตอนแรกผู้ฝึกอาจพยายามใช้เหตุผลในการขบคิดปริศนาธรรม แต่เมื่อพยายามคิดด้วยเหตุผลมาในระดับหนึ่ง จะพบว่าเหตุผลไม่สามารถให้คำตอบแก่ปริศนาธรรมได้ เนื่องจากพบกับความเป็นปฏิทรรศน์ในปริศนาธรรม ในที่สุด กรอบความยึดมั่นเชิงทวิทัศน์ก็จะถูกทำลายลง อย่างสิ้นเชิงและมีการรู้แจ้ง

นอกจากนี้ ปริศนาธรรมยังใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินหาผู้เหมาะสมกับตำแหน่งสังฆปริณายกองค์ต่อไป กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากอาจารย์เซ็น ในการสืบทอดตำแหน่งสังฆปริณายกจะต้องผ่านการตรวจสอบโดยอาศัยปริศนาธรรมและกระบวนการต่างๆ อย่างเข้มงวด นอกจากนี้จะมีความเป็นเลิศทางธรรมแล้ว ยังต้องเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยสภาพจิตที่เปี่ยมด้วยความรู้แจ้ง ความสามารถในการสั่งสอนแนวทางแห่งเซ็น

5. เซ็นกับจริยศาสตร์

สมมติฐานเกี่ยวกับโลกในปรัชญาตะวันตกกระแสหลักเห็นว่า มีความเป็นจริงบางอย่างอยู่ก่อนการรับรู้ของมนุษย์ สมมติฐานนี้นำไปสู่การมองโลกในเชิงทวิลักษณ์ เช่น ผู้รับรู้กับสิ่งที่ถูกรับรู้ กายกับจิต เหตุผลกับประสบการณ์ เป็นต้น และถ้าพิจารณาในบริบทของจริยศาสตร์ตะวันตก เราจะพบว่าจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน (normative ethics) ซึ่งเป็นเรื่องของการใช้เหตุผลในการแสวงหาว่าอะไรคือ “สิ่งที่ควร” สำหรับทุกคน โดยพิจารณาว่าอะไรควรเป็นเกณฑ์ในการตัดสินการกระทำว่าเป็นการกระทำที่ถูกที่ควร การแสวงหานั้นมีนัยของการ

แยกแยะว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรควร อะไรไม่ควร นอกจากนี้ ยังมีนัยว่าการกระทำที่ควรอยู่ในขอบเขตความสามารถที่จะทำได้ของมนุษย์ จริยศาสตร์ตะวันตกจึงมองจากกรอบการแยกแยะเชิงทวิทัศน์ ซึ่งอาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และสิ่งอื่นแยกขาดจากกันโดยสิ้นเชิง

พุทธปรัชญานิกายเซ็นเลือกที่คำถามทางจริยศาสตร์ว่า “เราควรเป็นอย่างไร” มากกว่าการถามว่า “เราควรทำอะไร” นิกายเซ็น การเรียกร้องให้มนุษย์กลับไปสู่ประสบการณ์ดั้งเดิมที่ปราศจากการแยกแยะเชิงมโนทัศน์ เพราะความเป็นจริงสำหรับเซ็นคือการปรากฏขึ้นของความเป็นหนึ่งเดียวของมนุษย์ โลก และการรับรู้ กล่าวคือ ความเป็นจริงมิใช่โลกภายนอกที่ต้องแสวงหา แต่เป็นเรื่องภายในตัวมนุษย์เอง จริยศาสตร์สำหรับนิกายเซ็นจึงไม่ใช่เรื่องของ “ควร” แต่เป็นเรื่องของ “เป็น” กล่าวคือ ผู้ฝึกปฏิบัติเซ็นคือผู้ที่รับรู้โลกตามอย่างที่เป็น ปราศจากการแยกแยะระหว่างตัวตนหนึ่งกับอีกตัวตนหนึ่ง แต่เป็นการตระหนักรู้ในตนเอง

สำหรับพุทธปรัชญาแล้ว ข้อเสนอของนิกายเซ็นจึงเป็นอีกข้อเสนอหนึ่งที่น่ารับฟังในเรื่องของ “อนัตตา” กล่าวคือ สำหรับนิกายเซ็นตัวตนหนึ่งดำรงอยู่ในความสัมพันธ์กับตัวตนอื่น กล่าวได้ว่าผู้อื่นดำรงอยู่ในตัวเรา อันที่จริงแล้วความเป็นตัวเราซึ่งดำรงอยู่อย่างเป็นเอกเทศ ไม่เปลี่ยนแปลงและไม่ขึ้นต่อสิ่งอื่นนั้นหาไม่มี ส่วนต่อไปจะเป็นการเสนอทัศนะเกี่ยวกับจริยศาสตร์ในปรัชญาเซ็นโดยอาศัยปริศนาธรรมต่อไปนี้

ไปฉางกับห่านป่า

ครั้งหนึ่งอาจารย์เซ็นหม่าจื่อ (Ma-tsu,?-788 A.D.) เดินไปกับศิษย์ชื่อไปฉาง (Pai-Chang, 720-814 A.D.) ท่านสังเกตเห็นห่านป่าฝูงหนึ่งบินผ่านหน้าไป ท่านจึงถามไปฉางว่า “ห่านป่าพวกนี้กำลังบินไปไหน?” ไปฉางตอบว่า “พวกมันบินลับตาไปแล้ว” อาจารย์หม่าจื่อได้ยินดังนั้นก็ตรงเข้าไปปิดจมูกลูกศิษย์อย่างแรง เมื่อไปฉางร้องว่า “เจ็บครับ ท่านอาจารย์!” ท่านก็ตะคอกด้วยเสียงอันดังว่า “ใครกันที่บอกว่าพวกมันบินลับตาไปแล้ว!” (The Blue Cliff Record, Case 53)

กรณีนั้นชวนฆ่าแมว

นั้นชวนเห็นเหล่าศิษย์ทะเลาะกันแย่งลูกแมว นั้นชวนจึงจับลูกแมวตัวนั้นขึ้นมาแล้วพูดขึ้นท่ามกลางเหล่าศิษย์ว่า “ใครก็ตามที่สามารถอธิบายปรัชญาเซ็นได้ผู้นั้นจะได้แมว แต่ถ้าไม่ เราจะฆ่าแมวนี้อย่างเสีย” ไม่มีใครตอบได้ ดังนั้นนั้นชวนจึงตัดแมวออกเป็นสองท่อน ต่อมาเมื่อโจชูกลับมา นั้นชวนก็ได้เล่าสิ่งที่เกิดขึ้น โจชูได้ฟังดังนั้นก็ถอดรองเท้าออกแล้ววางบนศีรษะแล้วเดินจากไป นั้นชวนเห็นดังนั้นจึงพูดขึ้นว่า “ถ้าเจ้าอยู่ ณ ที่นั้น เจ้าคงช่วยแมวตัวนั้นไว้ได้” (Mumonkan, Case 14)

ปริศนาธรรมทั้งสองข้างต้นทำให้เกิดคำถามว่า เซ็นมีท่าทีทางจริยธรรมอย่างไร เพราะพฤติกรรมของอาจารย์หมาจิ้งจอกที่ใช้ความรุนแรงบิดงอกหรือของอาจารย์นั้นชวนที่ฆ่าแมว ทำให้มองได้ว่าเซ็นไม่มีกฎเกณฑ์ทางจริยธรรม เพราะแนวคิดแบบเซ็นอยู่เหนือการแบ่งแยกเชิงทวิลักษณ์ (ความดี-ความชั่ว) กฎเกณฑ์ทางจริยธรรมใช้สำหรับผู้ที่ยังไม่บรรลุธรรม แต่อาจารย์เซ็นเป็นผู้บรรลุธรรมแล้ว ดังนั้น กฎเกณฑ์ทางจริยธรรมจึงไม่สามารถใช้กับอาจารย์เซ็นได้ นอกจากนี้อาจเป็นได้ว่าการยึดติดในการพิจารณาการกระทำใดเป็นการกระทำที่ถูกต้อง การกระทำใดเป็นการกระทำที่ผิด ในทางหนึ่งอาจเป็นอุปสรรคขัดขวางการบรรลุธรรมได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การแสวงหากฎเกณฑ์ทางจริยธรรมอาจเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุธรรม

แต่หากเราหันกลับไปมองคำสอนในปรัชญาเซ็นเกี่ยวกับการปฏิบัติ-การบรรลุธรรม เราจะพบว่า ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติ-บรรลุธรรม ในแง่หนึ่งมีมิติแห่งจริยธรรมในปรัชญาเซ็นแฝงอยู่เพราะในห้วงของการปฏิบัติเช่นนั้น ผู้ปฏิบัติมีสติระลึกรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติอยู่ภายในกรอบของความถูกต้องอยู่ตลอดเวลา กล่าวอีกนัยหนึ่ง จริยศาสตร์สำหรับเซ็นผูกโยงกับจิตสำนึกของผู้ปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นการแสดงออกโดยธรรมชาติอย่างเป็นไปเอง (spontaneous) ดังปริศนาธรรมนี้

ศิษย์ : อะไรคือมรรค

นันทน : จิตที่ปกตินั้นเองคือมรรค (Mumonkan, Case 19)

จากที่กล่าวมา การรู้ (knowing) ก็คือ การดำรงอยู่ (being) เพราะความจริงทำให้ผู้ฝึกเซ็นรู้เกี่ยวกับความจริงว่าตัวเขาคือความจริงและกำลัง “ทำความจริง” ซึ่งเป็นอิสระจากสิ่งชั่วร้ายไปโดยปริยาย และหากจะเปรียบวิธีคิดระหว่างเซ็นและพุทธปรัชญาแบบเถรวาทแล้ว จะเห็นได้ว่า ทศนะทางจริยศาสตร์ของเถรวาทให้ความสำคัญเรื่องศีลหรือวินัย สำหรับเป็นฐานในการพัฒนาสมาธิและปัญญา (ศีล-สมาธิ-ปัญญา) แต่ในนิกายเซ็นนั้น ปัญญาช่วยทำให้ศีลไม่เป็นเพียงกรอบหรือข้อวัตรปฏิบัติเท่านั้น แต่เป็นวัตรปฏิบัติที่เป็นไปเองภายในวิถีแห่งเซ็น (ปัญญา-สมาธิ-ศีล) หรือก็คือจิตปกตินั้นเอง

ฉะนั้นหากจะกล่าวถึงจริยศาสตร์แบบเซ็นแล้ว คงจะไม่ใช้จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานที่เป็นเรื่องของ “ควร” “ไม่ควร” แต่จริยศาสตร์แบบเซ็นคือ จริยศาสตร์แห่งการค้นหาใจในหน้าดั่งเดิม กล่าวคือ เป็นการทำลายความแตกต่างระหว่างผู้รับรู้และสิ่งที่รับรู้ โดยอาศัยการรู้ตระหนักในตนเอง พิจารณาในแง่นี้จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นกรณีของนันทนฆ่าแมวหรือการตบตีบิดาของอาจารย์ นั้น ก็คือ การทำให้ผู้ฝึกเซ็นกลับไปสู่ภาวะดั่งเดิมก่อนการแยกแยะความแตกต่างระหว่างผู้รับรู้และสิ่งที่รับรู้ นั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- เซนได ชิบายามะ. 2526. **ดอกไม้ไม่จ้านรรจ์**. แปลโดย พงนา จันทรสันติ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- ติช นัท ฮันห์. 2532. **กัญแจเซน**. แปลโดย พงนา จันทรสันติ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- ทวีวัฒน์ ปุณทริกวิวัฒน์. 2530. **ประทีปแห่งเซน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- สุวรรณา สถาอานันท์. 2534. **ภูมิปัญญาวิชาเซ็น** บทวิเคราะห์คำสอนปรมาจารย์โดเก็น. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- Cheng, Chung-ying. 1973. **On Zen (Ch'an) Language and Zen Paradoxes**. Journal of Chinese Philosophy 1: 77-102.
- Kasulis, T. P. 1981. **Zen Person Zen Action**. Honolulu: The University Press of Hawaii.
- Sasaki, Ruth Fuller. 1965. **The Zen Koan: Its History and Use in Rinzai Zen**. New York: Harcourt, Brace & World.

ฮะจิเมะ มาชิเตะ ภาษาญี่ปุ่นควรรู้

คำทักทาย ขอบคุณ บอกลา

สวัสดีตอนเช้า	Ohayou gozaimasu โอ๊ะฮาโย โกโซอิมัส
สวัสดีตอนบ่าย	Konnichiwa คอนนิจิวะ
สวัสดีตอนกลางคืน	Konbanwa คอนบันวะ
ราตรีสวัสดิ์	Oyasuminasai โอ๊ะยะซุมินะไซ
ขอบคุณมาก	Arigato gozaimasu อะริกะโตะ โกโซอิมัส
ขอบพระคุณมาก	Domo arigato โด โหมะ อาริงาโตะ
ไม่เป็นไร	Douitashimashite ไดอิตะชิมะชิเตะ
ขอโทษ (รบกวน)	Sumimasen/suimasen ซุมีมะเซง/ซุยมะเซง
ขอโทษ	Gomennasai. โกเมงนาไซ
ยินดีที่ได้รู้จัก	Hajimemashite ฮะจิเมะมาชิเตะ
บาย (ลา) เจอกันใหม่	Ja, Matane จา มาตานะ
นอนหลับฝันดี	Oyasuminasai โอ๊ะยาสุมินาไซ
ไช่	Hai ไฮ
แล้วพบกันใหม่	Mata iemasho มาตะ โออิมาโช
เชิญ	Dozo โด โสะ
ยินดีที่ได้รู้จัก	Hajimemashite ฮะจิเมะมาชิเตะ
ร้อนจังนะ	Atsuidesune อะซึย เดสเนะ
หนาวจังนะ	Samuidesune ซะมุย เดสเนะ
อากาศดีจัง	litenkidesune อี้เตงกิเดสเนะ

อาหาร

ข้าว	Gohan โกะฮัน
อาหารกลางวัน	Hirugohan ฮิรุโกะฮัน
อาหารเย็น	Bangohan บันโกะฮัน
น้ำ	Misu มิสึ
ชาฝรั่ง	Kocha โคชะ
นม	Gyunyu กิวนีว
เนื้อไก่	Toriniku โทะรินิคุ
เนื้อ	Niku นิคุ
ปลา	Sakana ซะกะนะ
ผัก	Yasai ยะซะอิ
ผลไม้	Kudamono คุดะโมะโนะ

การนับเลข

1 Ichi อิจิ	6 Roku โรกะ
2 Ni นิ	7 Shichi ชิชิ
3 San ซัน	8 Hachi ฮาชิ
4 Shi ชิ	9 Kyu คีว
5 Go โงะ	10 Ju จู

สถานที่ต่างๆ

ห้องน้ำ	Otearai โอเตไรวะ
ภัตตาคาร	Resutoran เรสสิเตอร์อง
น้ำแข็ง	Kori โคริ
โรงแรม	Hoteru โฮเทรุ
รถแท็กซี่	Takushi ทาคุชิ

โทรศัพท์	Denwa เติ้งวา
โรงพยาบาล	Byooiin เปี้ยวอิน
เป็นไข้/ตัวร้อน	Netsu นัทสึ

ช้อปปิ้ง (Shopping)

เงินทอง	Osueri โอสุริ
เงินสด	Okane โโอกาเนะ
ราคาเท่าไร	Ikura อิคุระ (เดสกา)
อร่อย	Oishii โออิชิ

สนามบิน (Airport)

หนังสือเดินทาง	Passport พาสปอร์ต
กระเป๋าเดินทาง	Nimothu นิมอทสุ
ตัวเครื่องบิน	Hikoki No Kippu ฮิโคคิ โนะ คิปปู

หมวดร่างกาย

หู	มิมิ	แขน	อูดี
จมูก	ฮะนะ	คอ	คุบิ
ปาก	กูชิ	เข้า	อิชะ
หัว	อะทะมะ	ขา,เท้า	อะชิ
ผม	คะมิโนเคะ	มือ	เทะ
ตา	เมะ	สะดือ	เฮะโสะ
ไหล่	คะตะ	เลือด	ฉิ
ท้อง	โอนะคะ		

สัตว์

มด	อะริ	ไก่	นิวะโทริ
สุนัข	อินุ (อินุยาฉะ หมาป่า)	นก	โทะริ
วัว	อุชิ	แมลง	มุชิ
หมี	คุมะ	กระรอก	ริสึ
ลิง	สะรุ	จระเข้	วะนิ
กวาง	ชิชะ	ปู	คะนิ
จิ้งหรีด	สะะมิ	แมว	เนะโกะ

ผลไม้

แตงโม	ชีอิกะ	ต้นไม้	คิ
สาลี่	นะชิ	ดอกไม้	ฮานะ
ส้ม	มิกัง	กิน	(Taberu) ทาเบรุ

ศัพท์ทั่วไป

รูปภาพ	เอะ	หนังสือ	ฮัง
วาดภาพ	เอโอะคะคุ	ข้าง	โซะซัง
ผู้ชาย	โอะโทะโอะ	หนู	บุตะ
ทิวทัศน์	เคะชิชิ	พี่สาว	โอะเนซัง
ท้องฟ้า	โสะระ	พี่ชาย	โอะนีซัง
ภูเขา	ยามะ	เด็ก	(Kodomo) โคโดโหมะ
ดวงจันทร์	ทสึคิ	เพื่อน	โทโมดาจิ
เครื่องบิน	ฮิโคจิ	หิมะ	ยูกิ
เรือ	ฟูเนะ	พระอาทิตย์	(Taiyo) ทาอิโยะ
ดาว	โฮชิ	กระเป่า	(Kaban) คาบัง
รถยนต์	คุรุมะ	หมา	(Inu) อินุ

แมว (Neko) เนโกะ
บ้า (Baga) บ้าก่า
ปราสาท (Jo) โจ

พรุ่งนี้ (Ashita) อะชิตะ
ใหญ่ (Dai) ได

ที่มา <http://webboard.yenta4.com/topic/202127> [4/21/12]

แนะนำแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม

<http://www.jnto.or.th>

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Pro-vision | Professional | Public relation

Buddhist Educational Administration Graduate Program
www.edmcu.net

- ดาวนโหลดคู่มือที่ www.slideplayer.mcu.ac.th